

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
факультет соціології
кафедра галузевої соціології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«Конфліктогенність взаємодії молодіжної субкультури з домінуючою культурою сучасного суспільства»

Спеціальність: 054 «Соціологія»

Освітня програма «Соціальні технології»

Освітній рівень: магістр

Кваліфікація: магістр соціології

Виконавець:

Салобута Надія Олександрівна,
студентка магістратури

Науковий керівник:

Тарабукін Юрій Орестович,
кандидат соціологічних наук, доцент

Магістерська робота допущена до захисту
рішенням кафедри *галузевої соціології*

Протокол № _____ від « ____ » _____ 2020 р.

В. о. зав. кафедри _____ д. соц. наук, доц. Безрукова О.А.

Київ 2020

Регістрація_____
номер_____
дата_____
підпис лаборанта кафедри**Рекомендовано
до захисту**_____
підпис наукового керівника_____
ініціали, прізвище наукового керівника**Результат захисту**_____
оцінка_____
дата захисту**Голова ЕК**_____
підпис_____
ініціали, прізвище**Члени ЕК**_____
підпис_____
ініціали, прізвище_____
підпис_____
ініціали, прізвище_____
підпис_____
ініціали, прізвище_____
підпис_____
ініціали, прізвище**Секретар ЕК**_____
підпис_____
ініціали, прізвище

Тема дипломної роботи: Конфліктогенність взаємодії молодіжної субкультури із домінуючою культурою сучасного суспільства

Автор: Салобута Надія Олександрівна, студентка 2-го курсу магістратури факультету соціології КНУ ім. Тараса Шевченка

Анотація: У даній дипломній роботі розглядаються особливості проявів конфліктогенності взаємодії молодіжної субкультури із домінуючою культурою сучасного суспільства. У роботі охарактеризована домінуюча культура як основа формування норм та цінностей молоді, а також описаний процес формування молодіжної субкультури, її специфіка та різновиди. Також у рамках дипломної роботи проводиться дослідження, метою якого стало виявлення глибинних аспектів взаємодії представників домінуючої культури з представниками субкультур. Основна увага приділялась саме дослідженню особливостей проявів конфліктогенності взаємодії молодіжної субкультури із домінуючою культурою сучасного суспільства.

Ключові слова: домінуюча культура, молодіжна субкультура, конфліктогенність, взаємодія культур, асоціальні прояви.

Тема дипломной работы: Конфликтогенность взаимодействия молодёжной субкультуры из доминирующей культурой современного общества

Автор: Салобута Надежда Александровна, студентка 2-го курса магистратуры факультета социологии КНУ им. Тараса Шевченка

Аннотация: В данной дипломной работе рассматриваются особенности проявления конфликтогенности взаимодействия молодёжной субкультуры с доминирующей культурой современного общества. В работе описаны доминирующая культура как основа формирования норм и ценностей молодёжи, а также описан процесс формирования молодёжной

субкультуры, её специфика и разновидности. Также в рамках дипломной работы проводится исследование, целью которого стало выявление глубинных аспектов взаимодействия представителей доминирующей культуры с представителями субкультур. Основное внимание уделялось именно исследованию особенностей проявлений конфликтности взаимодействия молодёжной субкультуры с доминирующей культурой современного общества.

Ключевые слова: доминирующая культура, молодёжная субкультура, конфликтность, взаимодействие культур, асоциальные проявления.

Theme of diploma work: Conflictogenicity of interaction between the youth subculture and the dominant culture of modern society

Author: Salobuta Nadia Oleksandrivna, 2th year student of the faculty of sociology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Abstract: This thesis examines the features of the manifestations of conflictogenicity of interaction between the youth subculture and dominant culture of modern society. The work describes the dominant culture as the basis that formate the norms and values of youth, and also describes the process of formation of the youth subculture, its specificity and varieties. Also, as part of this graduate work, a sociological survey is conducted, the purpose of which was to identify the deep aspects of the interaction between representatives of the dominant culture and the youth subculture. The main attention is paid to the identification of conflictogenicity of interaction between the youth subculture and the dominant culture of modern society.

Key words: dominant culture, youth subculture, conflictogenicity, interaction of cultures, asocial manifestations.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1.ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ У МЕЖАХ ДОМІНУЮЧОЇ КУЛЬТУРИ	10
1.1 Домінуюча культура суспільства як основа формування норм та цінностей молоді	10
1.2. Генеза формування та становлення молодіжної субкультури: причини, умови та особливості	14
1.3 Соціологічні підходи до визначення специфіки молодіжної субкультури	20
1.4 Класифікація та характеристика найпоширеніших груп молодіжних субкультур	25
Висновки до першого розділу	37
РОЗДІЛ 2. АСОЦІАЛЬНІ ПРОЯВИ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ.....	40
2.1. Соціально-культурні особливості взаємодії молодіжної субкультури із домінуючою культурою суспільства	40
2.2 Фактори невдоволеності та асоціальні настрої представників молодіжної субкультури	46
Висновки до другого розділу	56
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВІВ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ ІЗ ДОМІНУЮЧОЮ КУЛЬТУРОЮ. 58	
3.1 Програма дослідження	58
3.2. Аналіз результатів дослідження	64
Висновки до третього розділу	74
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	79
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	89
Додаток №1	89
Додаток №2.....	92
Додаток №3.....	95
Додаток №4.....	96

ВСТУП

Актуальність даної теми складно переоцінити. Оскільки молодь - це проактивна частина населення, яка визначає майбутнє кожного конкретного суспільства. Тому процес її формування і становлення, та механізми її взаємодії з іншими групами населення важливо вивчати, аби розуміти інтереси молодих людей, їх запити і цінності, мотивацію.

Нас сьогодні існує значна кількість молодіжних субкультур. Вони видозмінюються і трансформуються, залежно від запитів, що виникають чи зникають у нових поколінь. Лишаючись досі недостатньо вивченими, вони, разом з тим, мають суттєвий вплив не лише на життя молодих осіб, але і на соціум в цілому.

Саме завдяки різноманітним субкультурам молодь може себе реалізувати, знайти однодумців. Нова генерація зі своїми амбіціями, схильністю до максималізму, намагається зруйнувати стереотипи та отримати більше свободи, що об'єктивно завжди притаманне молоді і суб'єктивно характерно для інформаційної культури, оскільки головним джерелом її розвитку є сама унікальність людини. Тому, формуючи своє ставлення до життя, власні цінності та норми, які звичайно відрізняються від пріоритетів старшого покоління, молодь шукає своє унікальне місце в соціумі, поле для реалізації. Молодіжні субкультури, з одного боку, культивують протест проти суспільства дорослих, його цінностей і авторитетів, а з іншого – покликані сприяти адаптації молоді до цього дорослого суспільства.

Зазвичай старшому поколінню складно допомагати молодшому виробити оптимальні норми поведінки, що допоможуть в майбутньому чітко, своєчасно і адекватно реагувати на нові життєві виклики. В сучасних обставин ситуація ускладнюється тим, що прогрес стає все стрімкішим і умови життя від покоління до покоління міняються все

більше. Прагнення молоді не задовольняються ні у прагматично орієнтованих сім'ях, ні у традиційних організаціях та закладах, котрі охороняють застарілі цінності та норми. Частіше за все, субкультурні прояви молоді виражаються у різних формах асоціальної поведінки окремих груп молодих людей, які шокують суспільство своїм зовнішнім виглядом, манерами, інтересами, вибором стилю життя тощо. Йдеться мова про загострення стосунків між вже існуючими установленими культурними цінностями та суттєво новими принципами молодіжного неформального мислення, що проявляється через наявність явища конфліктогенності у взаємодії між молодіжною та домінуючою культурою.

Отже, питання молодіжної субкультури та взаємодії її із домінуючою культурою привертала увагу багатьох науковців в усі часи. До них належать: Девид Доунс, Пол Уилліс, М.Мід, Г.С.Костюк та інші.

На сьогоднішній день дослідження даної тематики представлені такими вченими: Карп'як В., Павленко В. Омельченко Е.С., Тормосина. Н.Г, Якуба О, Воронова А. Радзієвський В.А., Гразнова Ю.Г.

Наукова проблема дослідження полягає у невідповідності узагальнення та систематизації соціологічних знань стосовно процесу конфліктогенності, що виникає при взаємодії молодіжної субкультури із домінуючою культурою сучасного суспільства. Це твердження підтверджується тим, що на сьогоднішній момент велика кількість питань, які покликані з'ясувати сутність явища конфліктогенності взаємодії зазначених культур залишаються не до кінця розглянутими. Наразі завдання полягає у поглибленні рівня вивчення конфліктогенних ситуацій, дослідження особливості індивідуальної взаємодії представників різних культур, виявлення можливих проблем, опис імовірних процесів особистісної взаємодії. Власне саме через те, що існує великий

нез'ясований простір для проведення досліджень даного характеру, ми вирішили обрати саме цю тематику.

Метою дослідження є з'ясування особливостей конфліктогенності взаємодії молодіжної субкультури із домінуючою культурою сучасного суспільства.

Для досягнення даної мети треба вирішити ряд наступних завдань:

1. визначити та охарактеризувати домінуючу культуру сучасного суспільства;
2. проаналізувати соціально-історичні передумови виникнення молодіжних субкультур;
3. описати соціологічні підходи до визначення специфіки молодіжної субкультури;
4. дати характеристику найпоширенішим групам молодіжних субкультур;
5. описати соціально-культурні особливості взаємодії представників молодіжної субкультури із домінуючою культурою;
6. з'ясувати, що являє собою явище конфліктогенності взаємодії зазначених культур;
6. визначити фактори невдоволеності представників молодіжної субкультури;
7. виявити та описати асоціальні настрої представників молодіжної субкультури;
8. дослідити виявлення глибинних аспектів взаємодії представників домінуючої культури з представниками субкультур та особливості проявів конфліктогенності взаємодії представників молодіжної субкультури та домінуючої культури за допомогою проведення якісного дослідження;
9. представити результати дослідження.

Об'єктом дослідження є взаємодія молодіжної субкультури з домінуючою культурою сучасного суспільства.

Предмет дослідження – конфліктогенність взаємодії молодіжної субкультури з домінуючою культурою сучасного суспільства.

Структура роботи складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Перший розділ має назву «Передумови формування молодіжної субкультури у межах домінуючої культури» та містить 4 підрозділи. Другий розділ має назву «Асоціальні прояви конфліктогенності представників молодіжної субкультури та складається із двох підрозділів. Третій розділ представляє собою дослідження особливостей проявів конфліктогенності взаємодії представників молодіжної субкультури із домінуючою культурою та складається із двох підрозділів. Кожен розділ закінчується висновками, в кінці роботи сформульовані загальні висновки, перелік використаних джерел та додатки.

РОЗДІЛ 1.ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ У МЕЖАХ ДОМІНУЮЧОЇ КУЛЬТУРИ

1.1 Домінуюча культура суспільства як основа формування норм та цінностей молоді

Для кожного суспільства характерним є наявність культурних зразків, що є прийнятними та усвідомленими для більшості із його членів. Дану сукупність називають домінуючою культурою. Суб'єктом культури постає суспільство як виразник установлених культурних норм та цінностей.

Отже, домінуюча культура – це сукупність моральних, духовних та правових цінностей, прийятних більшою частиною членів даного суспільства. Даний порядок також може називатись панівним [Беляев, 2002: с.5-6].

Зазначена культура являється культурною практикою, яка виступає домінуючою у межах певного утворення, для якого одночасно характерними є декілька культур. Дане утворення може бути як соціальним, так і економічним, політичним тощо. Це може стосуватися релігії, ритуалу, мови, традицій, цінностей. Дані риси в основному являються нормою для всього суспільства.

Проблеми домінуючої культури завжди характеризувались важливим значенням, насамперед тому, що культура завжди прагнула виступати важливим фактором соціального розвитку, уособлювала характеристику суспільного життя та своєрідний спосіб людського буття, що є зафіксований в системі соціальних норм та закладів [Ионин, 2004: с. 34 - 36].

Основний елемент домінуючої культури - людина, суспільство. Усі її види, а саме економічна, художня, політична культура, культура управління формують ціле форми існування та розвитку природи людини, як наслідок і всього суспільства [Парфенюк, 2012].

Домінуючій культурі властиво пронизувати напрямки людської діяльності, починаючи основами матеріального виробництва та закінчуючи найвеличнішими проявами творчості людини. Вона також може впливати на всі сфери суспільної та індивідуальної діяльності. Формування домінуючої культури відбувається під впливом історичних чинників, до того ж сама культура ніколи не перестає зазнавати еволюції. Вона набуває удосконалення і завдяки цьому суспільство розвивається поряд з нею. Однак зазначений вплив може спричинити як духовний злет так і занепад, моральне падіння.

Домінуючу культуру, як правило, приймає та поділяє більшість людей, однак вона у певній мірі може нав'язуватись. Дане нав'язування може передаватись під час процесу соціалізації близькими, наставниками та ЗМІ. Приклади не досить явного насильства домінуючої культури можна віднайти і за часів колоніальної експансії. Наприклад, у Канаді та Північній Америці європейські колонізатори проявляли агресивне придушення традиційної культури локальних місцевих культур [Хлабыстова, 2016].

Домінуюча культура є основною, переважною для більшості членів даного суспільства. Головним елементом постають культурні універсалії, тобто такі норми, цінності, традиції, права та властивості, які характерні зазначеній культурі незалежно історичного часу, соціального устрою суспільства чи географічного місця. Їх появу можна пояснити та обумовити тим, що людина має певний перелік одних і тих самих потреб, стикається з певними проблемами, що повторюються з нею, а також із іншими. Та водночас все це відбувається незалежно від місця і часу її існування. Домінуючій культурі характерною є одна важлива властивість: вона здатна уподібнити поведінку членів суспільства до певного середнього стану. Вона вирівнює справжню реальність, повсякденне життя та як наслідок її

не властиво сприяти та підтримувати розвиток особистості. Натомість даний вид культури підтримує упорядкованість, схиляє до певного загального рівня, продукуючи загальні поведінкові норми та правила, звужуючи системи цінностей. Через це її в певній мірі можна прирівняти до масової культури, характер якої обумовлений щоденними подіями, прагненнями і потребами, складовими життя більшості населення [Беляев, 2002: с.78-79].

Культура суспільства функціонує завдяки діяльності соціальних інститутів культури, які представлені установами культур і дозвілля, освіти, творчими організаціями, спілками, музеям. Тому домінуюча культура може панувати, здійснюючи контроль над даними факторами соціальних інститутів.

Суспільство вважається виразником певних культурних цінностей домінуючої культури, а отже виступає її суб'єктом. Відповідно до цього залежно від складності організації даного суспільства, його етнічного складу, чисельності населення, домінуюча культура може виступати як етнічною так і національною. Однак за Зотовим Віталієм – доктором соціологічних наук, саме середній клас виступає як суб'єкт домінуючої культури, оскільки він являє собою гегемон демократичного суспільства [Martin, 2014: с.123-124].

Залежно від структури даного суспільства та кількості мешканців даної країни, така культура може бути національною та етнічною. Етнічною культурою вважають сукупність рис культури, які стосуються в основному повсякденності життєдіяльності народу, його побутової культури. Етнічна культура може містити в собі два шари: нижній, історично ранній, що утворився елементами культури, які були успадкованими згадками з минулого; верхній, історично пізній, що включає сучасні культурні явища.

Національна культура є явищем із складнішою структурою від етнічної. Вона вміщує поряд з професійною, повсякденною також спеціалізовані галузі культури [Донских, 2010: с.251 – 253] .

Домінуюча культура може набувати соціального впливу передусім як необхідний аспект діяльності суспільної людини. Ґрунтуючись на соціальних засадах, вона слугує організації спільної діяльності людей, а отже, впливає на регулювання цієї діяльності за допомогою певних правил, норм, традицій. Зміст домінуючої культури впливає також змістовне цілеспрямування діяльності, так само як і на темпи її, які вона може прискорювати чи навпаки.

Даний вид культури має величезний вплив не лише на політичні переконання, але на прийняття в громаді, на можливості для успіху (або їх відсутності), на наше ставлення до себе та до інших.

Однак водночас суспільство також вміщує в собі групи людей, для яких характерними є формування культурних комплексів, які можуть бути неприйнятними всім членами даного суспільства. Тобто у такому випадку культура не являє собою єдину цілісність, а навпаки розкладається на багато символіко-комунікативних просторів. Домінуюча культура намагається впорядкувати та організувати лише певну частину символіко-комунікативного простору. Однак їй не вдається здійснити охоплення всієї сукупності різноманіття явищ. Простір, що залишився поділяють субкультури та контркультури, які є одночасно дуже важливими явищами для домінуючої культури.

1.2. Генеза формування та становлення молодіжної субкультури: причини, умови та особливості

Культурна диференціація суспільства завжди виступала предметом дослідження різних областей наукового знання. Помітним є і буде інтерес, викликаний до приватних культур, які формуються та співіснують всередині загальної, домінуючої культури, та який визначається насамперед неоднорідністю суспільства. Оскільки внаслідок історичного розвитку суспільства, еволюційний рух, починаючи від примітивних форм до більш складних відносин призводить до внутрішньої диференціації суспільства. На початку етнічно-національні відмінні риси проявляють себе найбільш широко. Статус певної соціальної групи, спільноти, соціального інституту, який вони отримують відповідно до держави, а також їх місце, яке вони займають в соціальній ієрархії є основоположними критеріями диференціації суспільства.

Соціально-політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються в сучасно житті є чинниками змін в культурній організації суспільства. Наприклад бажання до єдиного політичного, економічного, інформаційного простору створює менш значимими та помітними станові та національні відмінні риси, які зазвичай формували фундамент культурної диференціації. У сучасному повсякденному житті складнішим є зберігання національних та культурних традицій, однак все менш помітною є етнічно - станова приналежність людей. Саме на даному етапі розвитку суспільних відносин постає поняття «субкультура» [Тодорів, 2011].

Молодіжна субкультура не може бути описана через категорію «домінуюча культура» через те, що в основі культурного розділу суспільства були виділені нові, невластиві традиційному підходу критерії, такі як вік (покоління) і професія.

На сьогодні єдино вирішеним питанням в теорії субкультур є визнання того, що субкультура – це культура всередині домінуючої, основної культури суспільства, її можна назвати «підсистемою» культури, яка зображує характер сучасного суспільства мультикультурним.

Поняття "субкультура" увійшло у науковий обіг порівняно недавно. До середини 80 рр. ХХ століття у довідниковій літературі дане поняття виходить знайти з труднощами. До того ж у найперших роботах вітчизняних науковців, які почали досліджувати зазначене поняття, ставлення до нього було негативним, тому і висвітлювалось воно з негативної точки зору. Вони зазначали, що субкультура – це не лише породження капіталістичного суспільства, але й ознака його «загнивання». Так, підтвердженням цього виступає твердженням соціолога Ю.Н.Давидова у книзі «Естетика нігілізму»: «Субкультуру у певному значенні можна називати штучним продуктом, фабрикатом капіталістичної «індустрії культури» [Давидов, 1975: с.145].

На сьогоднішній момент не існує єдиної усталеної системи поглядів на те, що представляє собою субкультура. Однак не зважаючи на те, що кожна наука трактує дане поняття по-своєму, якщо узагальнити всі підходи, то можна зробити висновок, що субкультура представляє собою спільність людей, чії переконання, погляди на життя і поведінка відмінні від загальноприйнятих або просто приховані від широкої публіки, що відрізняє їх від більш широкого поняття культури, відгалуженням якої вони є. Відповідно до цього, молодіжна субкультура – це культура певного молодого покоління, яке володіє загальним стилем життя, поведінки, групових норм, цінностей та переконань, який відрізняється від прийнятих норм загальної культури того чи іншого суспільства [Старовойтова, 1999: с.245-248].

Молодіжна субкультура представляє собою соціальний феномен, який на сьогоднішній день вже має хоча і невелику, проте все-таки історію і

відображає зміни, які відбуваються у суспільстві у другій половині ХХ століття. Історія молодіжної субкультури не дозволяє ставитись до неї ні як до курйозу або ж до непорозуміння, а навпаки ж, безпосередньо, вимагає детального вивчення самої сутності даного феномену, і уміння мирно та взаємовигідно співіснувати з ним пліч о пліч.

Поява молодіжної субкультури як соціального феномену було спричинено розвитком індустріального суспільства і відбувалась в період коли індустріально розвинуті суспільства почали переходити до постіндустріалізму. Це все супроводжується виробленням детально нового світосприйняття, що отримало назву «постмодернізм» [Williams, 2008].

Установа масового суспільства та початок НТР співпало із 50 рр. ХХ століття. У ці ж часи і почалось оформлення феномена молодіжної субкультури.

Як уже було зазначено вище, поява молодіжної субкультури як соціального феномену співзвучна із періодом початку переходу від індустріально розвинутої стадії цивілізації до постіндустріалізму. Це сталось після закінчення Другої світової війни на рубежі 40-50 рр. ХХ століття внаслідок соціально-історичних причин спочатку в США, потім в Європі, СРСР, в Японії, а також у інших країнах, кожна із яких по своєму своєрідно починала перехід від індустріальної фази розвитку до постіндустріальної.

Отже, першою країною, в якій на ненормативну поведінку молоді почали звертати увагу вчені, була США. Вчені з різних наукових областей почали вивчати появу та функціонування молодіжних банд у великих містах, насамперед у Чикаго. За результатами дослідження стало відомо, що члени даних бандитських угруповань мешкають за власно розробленими правилами та нормами, які є відхиленням від домінуючої соціально-культурної норми. Саме даних угруповань, і було вперше

застосовано поняття «субкультура». Дана концепція стверджує, що субкультура представляє собою таку спільноту, де нетипова, а навіть часто асоціальна поведінка постає у формі конформізму, тобто нормою, яка поділяється більшістю представників даної спільноти. Субкультурою почали називати таку підсистему суспільства, яку суспільство не визнає в цілому, і в першу чергу вона не підтримується державною владою [Февралева, 2010: с.167-169].

З цього можна зробити висновок, що на початку підхід до субкультур набував здебільшого соціологічного характеру. Потім інтерес до даного феномену трансформується у ширшу сферу гуманітарних інтересів - сферу культурології.

Формування перших субкультур молоді почалось ще наприкінці 50-х років. З часом у США почали з'являтися бітники, наслідниками яких стали хіпі та панки. У 60-ті хвиля хіпі накрила Америку, це пояснюється тим, що на той момент дана субкультура налічувала сотні тисяч учасників та мільйони тих, хто проявляв співчуття до них. У 1968 році Францію охопили студентські бунти. Якщо говорити про Німеччину то тут в 70-ті роки почали формуватись "червоні бригади" [Товканець, 2010].

У країнах, так би мовити східного блоку, молодіжні субкультури були формою відходу від формального, авторитарного нагляду. Субкультури завжди були джерелом інновацій та творчої енергії. У теперішніх умовах інтенсивність та кількість інновацій збільшується, що призводить до змін в стилі та способі життєдіяльності.

У Центральній Європі молодіжні субкультури почали обговорюватись в 1960-х рр, однак згодом інтерес до даних угруповань помітно зменшився. Зацікавленість до даного явища відновилаь ближче до 80-хх років на відповідь того, що молодіжні субкультури активно розвивались за межами Європи і характеризувались як неформальні об'єднання. З кінця 1990- хх років регіон являвся міксом різних

молодіжних субкультур, яку можна описати як "постмодерністський молодіжний стиль"[Thornton, 2000: с. 1-11].

Р.Левінгаль зазначав про те, що допомога молодшому поколінню при виробленні норм поведінки, що відповідатимуть новим життєвим проблемам, все більше і більше послаблюється. Прагнення молоді не задовольняються ні у прагматично орієнтованих сім'ях, ні у традиційних організаціях та закладах, котрі охороняють застарілі цінності та норми. Тому частіше за все субкультурні прояви молоді зазнають вираження через форми асоціальної поведінки окремих груп молодих людей, які можуть шокувати суспільство своєю яскраво вираженою зовнішністю, дивними манерами, інтересами, вибором стилю життя і т.д. Мається на увазі так званий «шок-протест» [Левикова, 2002: с.72].

Парсонс стверджував, що протест молодого покоління та його супротив світу дорослих являє собою «нетерплячість» дітей зайняти місце батьків у соціальній структурі. Однак справа закінчується входженням нового покоління у ту саму структуру, і, відповідно, її відтворенням [Левикова, 2002: с.85 - 88].

Згідно із твердженням В.Т.Лисовського, до найбільш загальними причинами виникнення та формування молодіжних субкультур є наступні:

1.Занепад та кризова ситуація інституту сім'ї та сімейного виховання, пригнічення індивідуальності та ініціативності молоді. Це придушення може спостерігатись не тільки зі сторони батьків, а також, це стосується вчителів, педагогів, у загальному, всіх представників «дорослого» світу.

2.Оскільки молодь це складова суспільства, що живе у загальному соціальному та культурному просторі, то криза даного суспільства та його важливих соціальних інститутів також залишає слід на напрямі та сутності молодіжної субкультури.

3. Комерціалізація ЗМІ та художньої культури формує «образ» субкультури так само, як і агенти соціалізації – сім'я чи освітній процес. Оскільки до найбільш поширених масштабних типів дозвіллевої соціалізації відносять саме перегляд телепередач та спілкування. Як результат молодіжна субкультура наслідує у своїх рисах телевізійну субкультуру, яка конструює для себе корисного глядача [Лисовський, 1996: с.289-296].

Існування молодіжної субкультури, специфічного молодіжного сленгу – мови "тусовки" – є свого роду природно зумовленим бунтом проти понять та ідеалів "батьків".

Теорія субкультури, що з'явилась у 1950-60-х рр., зображувала девіантну поведінку окремих членів суспільства як реакцію на проблеми адаптації, що були обумовлені домінуючою культурою. Дана колективна адаптація до структурного тиску проявлялась власне через і формування зазначених девіантних молодіжних субкультур, які випромінюють захисну та дуже часто протестуючу реакцію проти домінуючої культури [Сурвілайте, 2013].

Суспільство складає не одна субкультура, а декілька, які водночас перетинаються одна з одною. Умови існування субкультури: розмір (тобто це кількість членів, які перебувають у молодіжній субкультурі та являються її представниками), специфіка меж (передбачає чітку специфікацію субкультур), інклюзивність та ідентифікування особистості (показує на скільки індивід включений до субкультури), динаміка. До всього цього можна додати те, що межі субкультури різняться за твердість - уміння проявити стійкість до змін або ж навпаки м'якості - прояв вразливості до змін протягом певного періоду. Це процес, який поєднує у собі появу та зміну молодіжної субкультури, які забезпечують даній області динамічність. Однак у певних процесах присутнім є приклад, що

демонструє пом'якшення: захоплення або асиміляція відбувається в місцях де субкультурна ідентичність поступово зменшується та згодом навіть може зникнути. У другому ж випадку процес може бути зупинений на певній стадії супротивом асиміляції [Blackman, 2010].

Дослідники Файн та Клейман є представниками підходу інтеракціонізму до вивчення концептуалізації субкультури. За результатами своїх досліджень, вони стверджують, що молодіжна субкультура не є статичною системою, але вона може виходити за межі глобальних відносин, норм та цінностей. Молодіжна субкультура була задумана як набір певних стилів поведінки та артефактів, що використовуються певними окремими групами. Концепція пояснює, як культурні елементи стають загальними.

1.3 Соціологічні підходи до визначення специфіки молодіжної субкультури

Молодіжна субкультура представляє собою культуру певного молодого покоління, якому характерним є загальний стиль життєдіяльності, поведінки, норм, ціннісних векторів та упереджень. Ця манера відрізняється від прийнятих норм загальної культури того чи іншого суспільства.

В той час як контркультура представляє собою різновид субкультури, а точніше молодіжної субкультури, яка відрізняється від неї тим, що вона виступає проти головних складових домінуючої культури – проти «ядра», в той час як субкультура бере за основу те ядро і підлаштовує його під себе, одночасно підлаштовуючись під нього [Воронова, 2012].

Термін субкультура за своїм значенням найближче всього знаходиться до терміна контркультура. Однак між даними поняттями є ряд відмінних особливостей: цінності молодіжної субкультури не виступають

категорично за відмову від домінуючої культури, а тільки можуть виявляти своєрідні відхилення. Як наслідок відмінність полягає у ступені заперечення домінуючої культури: тобто якщо контркультура створює протест проти неї, то субкультура в кращому випадку бореться з окремими її проявами, а з протилежної сторони – не бореться ні з чим (просто живе за своїми принципами). Замкнутість і відчуженість від домінуючої культури є характерними рисами молодіжної субкультури. В той час як контркультура налаштована на взаємодію з зовнішнім світом у формі впровадження своїх ідей, зміни його в потрібному напрямку.

Колесин І.Д. виділяє декілька підходів до визначення терміну молодіжної субкультури. Когнітивний підхід при аналізі специфіки молодіжних субкультур, полягає у тому, що він розглядає молодіжного неформального об'єднання як своєрідної системи пізнання дійсності, через яку молодь отримує інформацію про оточуюче середовище, його ієрархію цінностей та норм поведінки. Функціональний підхід вивчає молодіжну субкультуру з точки зору соціального інституту, який виконує функцію соціалізації молодої людини в суспільстві, його адаптації до змін у сучасному світі, до його умов та норм [Колесин, 1999].

З точки зору антропологічного підходу, в основі якого лежить вчення М.Міда, поняття молодіжна субкультура має пояснене через інше поняття «конфлікт поколінь». Активний ріст молодіжних субкультур і конфліктів «батьків та дітей» відбувається у період активного розвитку соціальної сфери та створення новітніх технологій, коли молодь є двигун прогресу і все менше та менше звертається до дорослих, користується його порадами та поділяє норми [Мід, 1978].

Якщо розглядати класовий підхід до визначення специфіки молодіжної субкультури варто звернути увагу на поняття «символічного споживання». Представниками даної теорії є Девід Доунс та Пола Уїлліса.

З метою аналізу даного поняття потрібно згадати приклад стилю Тедді Бойс (англ. Teddy Boys) , що з'явилися у 50-х рр.хх століття. Представники даної субкультури здебільшого були із робочого класу та не мали можливостей для руху по соціальній драбині. Молодь намагалась досягти цього хоча б за допомогою символічного рівня, тобто одягаючи одяг, який характерний для більш статусних людей. Таким чином дані молоді люди могли символічно піднятися з низького соціального рівня до більш високого.

Аналіз субкультури скінхедів також містить у собі певні елементи класового підходу. Представники даного молодіжного угруповання також являлись вихідцями із бідного класу. Їх стиль, який буде описаний у іншій частині моєї роботи, був символічним вираженням чоловічого характеру, колективізму, наполегливості, прояву агресії. Внаслідок економічної кризи та великого напливу чорношкірих, представники зазначеної субкультури почали діяти агресивно по відношенню до останніх, через яких виникла незатребуваність молоді на ринку праці [Омельченко, 2010].

Основними характеристиками молодіжної субкультури є наступні: по-перше, це в основному спрямування відпочинкового та рекреативного типу. Нереалізованою ж залишається функція пізнання, або можна говорити тільки про якусь мінімальну ступінь її реалізації. По-друге, індивідуальність та винахідливість культури є достатньо нерозвинутими. Це можна підтвердити тим, що вибір орієнтирів залежить від стереотипів групи та від ієрархії цінностей у субкультурній групі спілкування. У свою чергу дані стереотипи та ієрархія цінностей перетинаються із місцем проживання, національністю та статевою приналежністю. По-третє, це прояв поведінки, яка може бути досить емоційно-агресивною, наявність негативного та зневажливого ставлення до оточуючих та представників інших молодіжних субкультур. Іншою характеристикою є організація соціального простору, що оточує, оскільки кожна молодіжна субкультура

має свої власні специфічні місця зібрань, атрибутику, що відповідає особистим вподобанням т.д. Також до особливостей молодіжних субкультур відносять високу ступінь згуртованості, своєрідна мова, так би мовити сленг, та власний символічний світ [Ионин, 2004: с.167-169].

Кожен із представників різноманітних субкультур прагне показати свою індивідуальність. Молодь у субкультурах вабить зовнішня атрибутика, за допомогою можливо показати свою позицію у суспільстві.. А власне через це можна зробити висновок, що молодіжні субкультури не тільки утворюють протест проти цінностей представників домінуючої культури, а й допомагають сприяти адаптації молоді до даного дорослого суспільства.

Субкультури можуть слугувати одним із джерел ідентичності, які зовнішньо виражені стилем і які характеризуються також засвоєною ідеологією. Проблема заключається у тому, що різні люди дотримуються різної думки про значення даних двох елементів. Особливо молоді члени субкультури більше цікавляться стилем, тоді як члени субкультури, які досить довго були представниками даного угруповання роблять більший акцент на ідеологію. Даний конфлікт був названий проблемою справжності.

Умови діяльності та сфери інтересу членів групи, критерії оцінки представників субкультури, соціальні регулятори поведінки членів субкультури - це складові, якими можна визначити специфіку та сутність функціонування молодіжної субкультури.

Основні з усіх типів та форм молодіжної субкультури є обумовленими світом емоцій. Музика посідає головне місце, оскільки вона володіє сильною емоційною дією, та водночас представляє собою вагомий засіб самовираження. До основних жанрів можна віднести рок- та поп-музику, що перебуваючи у межах молодіжної субкультури можуть взагалі

подолати кордони мистецтва і навпаки стати в той же момент стилем життя [Benjamins, 2003: с.114-115].

Якщо продовжувати проводити аналіз молодіжних субкультур то варто зазначити, що зовнішні прояви відіграють важливу роль в сутності молодіжних субкультур. Стилістика субкультури, яка, як вже зазначалось, сприяє і посилює процеси соціалізації, та, як наслідок є фактором ідентифікації особистості за умов субкультурної спільноти. Загальна атрибутика теж володіє достатньо символічним психологічним навантаженням, створюючи завершеність образу молодої людини. Варто зазначити, що зовнішні атрибути не залишаються сталими протягом тривалості всієї молодіжної субкультури, їм властива змінність, оскільки вони можуть віддзеркалювати зміни тенденції певної молодіжної субкультури. Передусім, мова йдеться про формування зовнішності молодої людини, проте це також може стосуватись зачіски, одягу, обрання косметики та відповідних аксесуарів.

Достатньо велика увага приділяється також помешканню представника молодіжної субкультури. Помешкання транслює головну сутність субкультури молоді. У даному випадку річ полягає у розробці дизайну місця помешкання, а також оздоблення його різними атрибутивними речами побуту. Специфічний молодіжний сленг як один із елементів зовнішнього прояву молодіжної субкультури, в усі часи залишається важливою ознакою представників молодіжних субкультур. Він може відрізнитись від загальноприйнятої літературної мови своєрідною та досить маленькою за обсягом лексикою. Дана лексика є водночас достатньо емоційно забарвленою. До прикладу хочеться згадати один із найбільш улюблених словотворюючих моделей хіпі – це додавання суфіксу – ак, -як, до основи прикметника, а іноді і іменника: «крутняк» - складна або крута ситуація, «голяк» - повна відсутність будь-чого і т.д. «Стьоб» - іронічно-знущальне ставлення до того, про кого йдеться мова, є

також популярною складовою молодіжного сленгу. Він може бути певним апаратом захисту молоді від неприємних життєвих ситуацій [Радзиевский, 2014].

За Д.Бааке, молодіжна субкультура не є чимось визначеним та організованим, а вона пояснюється тільки через «хвилювання та поведінка», і перед усім це неповторний стиль поведінки, виражений символічними знаками процесу комунікації. Однак часто це все обмежується виключно ексцентричністю поведінки та завершується порушенням норм загальноприйнятої моралі, інтересом до тусовок, музики, сексу і т.д [Левикова, 2002: с.193].

Отже, специфіка молодіжної культури полягає у тому, що вона являє собою феномен, характерний для індустріально розвинутої та постіндустріальної стадії розвитку будь-якого типу культури. Завдяки ній молодь може адаптуватись до життя у мікросоціальному розрізі. Субкультура здатна взяти на себе певні функції соціалізації, сталі інстанції соціалізації з якими не можуть справитись (такі як сім'я, школа, формальні організації і т.д.). Вона також може вирішувати проблеми, що пов'язані із закріпленням статусу молодої людини. До того ж молодіжна субкультура підкорюється єдиним законам соціокультурного розвитку. Вплетена у структурну тканину конкретного типу культури, вона забирає на себе від неї певні характеристики, однак спроможна доповнити та та змінити її частково своїми власними.

1.4 Класифікація та характеристика найпоширеніших груп молодіжних субкультур

Зазначити одну складену класифікацію молодіжних субкультур неможливо, так само як і важко дати єдине вірне визначення поняття «молодіжна субкультура». Існує велика кількість класифікацій груп

даного явища, оскільки це пов'язано із своєрідністю даного поняття та дослідженням його вченими під різними кутами зору.

Однак з-поміж усіх варіантів класифікація С.Сергеєва можна вважати найбільш загальною. Вона сформована із наступних груп: кримінальні (представники: гопніки, скінхеди); романтико - ескапітські субкультури (представники: хіпі, толкієністи, байкери); гедоністично-розважальні (представники: мажори, рейвери, репери); анархо-нігілістичні чи радикально-деструктивні (представники: панки тощо) [Чупахіна, 2005: с.31].

Інша типологія, складена А.Тарасовим, є схожою до попередньої, однак вона розділяє молодіжну субкультури дещо на інші підгрупи: наркоманська субкультура; кримінальне середовище; «блакитна» тусовка; неофашисти і скінхеди; «золота молодь» в столицях; «нацболи» (націонал-більшовики); футбольні хулігани; «попсовики»; «нова контркультура» (опозиційна молодіжна субкультура, що об'єднала цінності старих хіпі, а також націонал-більшовизму і лівацького революціонізму).

Кожній згаданій вище класифікації характерними є певні сильні та слабкі сторони. Однак кожна схема являє собою тільки абстрагування. Справжня реальність виходить за межі будь-якої схеми, а, тому, у кожній схемі можна позначити тільки загальний контур.

На основі зазначених класифікацій далі доречно буде описати характеристику найбільш масових, популярних та специфічних груп молодіжних субкультур.

У другій половині двадцятого століття представники романтико-ескапітські субкультури - хіпі стали складати основу атмосфери, у якій зародились та досягли розвитку новостворені молодіжні субкультури. Молодіжна субкультура хіпі характеризується постійним творчим пошуком та духовним вираженням супротиву проти несправедливості

держави і суспільства. Даний рух був сформований у Сан-Франциско в середині 60-х років ХХ століття. За основу ідеології хіпі взяли твердження, яке стосується «руху Ісуса». Погляди представників хіпі мають здебільшого пацифістський характер, оскільки вони підтримують та просувають ідею «непротивлення злу насильством». Представники даного субкультурного угруповання створювали заперечення добробуту, який на їх думку вимірювався лише здобутими грошима. Їм характерно був біг від проблем суспільства, та і в цілому від самого суспільства. Представників субкультури хіпі дратувало що для всього суспільства важливими є виключно наступні речі: багатство, успіх, володіння. Вони піддавали критиці та скептицизму монотонність конформістського суспільства, постійно стверджуючи, що існування та буденність є досить нудними. Представники зазначеної субкультури протестували проти явища бюрократії, здобутків НТР, що все більш і більше узагальнюють людей, не залишаючи місця індивідуальності. Для них головний спосіб, у який можна провести дозвілля полягав у організації тусовок на квартирі, які проходили в супроводі вічних розмов та музики. Такі тусовки загалом супроводжуються вживанням алкогольних та наркотичних препаратів. [Левикова, 2002: с.112].

При характеристиці романтико-ескапістського типу молодіжних субкультур варто згадати про орієнтацію на формування паралельного світу, у якому молодь прагне “сховатись” від реалій сучасного життя.

До даного типу молодіжної субкультури належить також субкультура байкерів, яка почала своє формування з Заходу. Представниками даної субкультури є шанувальники мотоциклів, а також клубні групи мотоциклістів. Для байкерів сенс життя пов'язаний із мотоциклом, власне це і є їхньою відмінною рисою від простих мотоциклістів. Створення фірми, яка спеціалізувалась на виробництві мотоциклів "Гарлей-Девідсон", стало передумовою та фактором розвитку

субкультури байкерів. У 1940 році було організовано вперше фестиваль байкерів у місті Стурджісі. Ця подія стала чинником тотального росту кількості прихильників байку. Однак трансформація явища байкерства на національний рух у США було пов'язане з добою рок-н-ролу. Для того, щоб стати байкером потрібно поділяти погляди усіх членів, дотримуватись певних традицій та ритуалів, а також усвідомлювати застосування символічних атрибутів. Байкерський спосіб життя є досить регламентований, основну цінність якого складають установлені норми поведінки та кодекс честі, коло інтересів, своєрідне вбрання [Джупіна, 2010].

Гедоністично-розважальні субкультури ототожнюють з музичними молодіжними субкультурами. Дану групи формують в основному підлітки, які віддають перевагу однаковим музичним жанрам та ведуть безтурботний спосіб життя. Для представників цієї субкультури характерно жити виключно сьогоденням та не задумуватись про майбутнє. Варто зазначити про те, що такі молодіжні об'єднання не є стійкими, оскільки залежать виключно від популярності тієї чи іншої музики.

Субкультура реперів є представником субкультури гедоністично – розважального спрямування, базисом якої виступає складає музичний напрямок - реп. В основу пісень репу покладено набір слів та речень, які зачитуються в такт. Іноді ці пісні можуть супроводжуватись словами нецензурної лексики. Сформувався та почав поширюватись даний музичний напрям з негритянських кварталів Америки. У 90-і роки афроамериканці змогли продвинути його на "музичний ринок", і на даний момент даний музичний напрям користується досить великою популярністю, завойовуючи все більше і більше прихильників по всьому світу [Pilkington, 2013].

Основу епатажно - протестним субкультурам задали панки, оскільки вони почали пропагувати настрої “шок-протесту”. Згодом цю ідейну хвилю підхопили металісти, сатаністи. Також до цієї кагорти можна віднести байкерів. Епатажно-протестним субкультурам властиво переходити у радикально-деструктивні.

Наступною буде розглянута субкультура скінхедів. Вона була сформована робочим класом та молоддю у Сполученому Королівстві в 1969 році, та згодом набула поширення до інших країн світу. Переклад терміну «скінхед» - «голена голова». Якщо проводити аналогії її з іншими субкультурними об'єднаннями, то можна побачити, що представники цієї субкультури, мають найвищий ступінь розвитку та складності ідеології. Однак на сьогоднішній момент мета, яку відстоювали засновники даної субкультури була втрачена серед молоді. І в даний час більшість скінхедів асоціюються із проявами жорстоких расистських поглядів, які також часто пов'язані із фашизмом та націоналізмом. Хоча, є й такі групи, які дотримуються більш мирною, антифашистської ідеології. Із одягу скінхеди обирають речі, дещо близькі до військової тематики або просто вузькі джинсові штани. Взуття громіздке, яке може бути допоміжним при бійці. Представники даної субкультури вважають своїми ворогами усіх, хто не є скінхедами. Їм властиво здійснювати своєрідні напади на людей із відмінним від них кольором шкіри, на осіб без дому, а також особливо на представників нетрадиційної сексуальної орієнтації. Також скінхеди проявляють особливу неприязнь до субкультури реперів та всіх, хто має довге волосся [Hodkinson, 2015].

Субкультура футбольних хуліганів зародилася в Англії наприкінці 1950-х років ХХ століття. Зазвичай футбольні матчі відбуваються у супроводі злочинів на ґрунті футбольного хуліганства. Часто агресивна поведінка футбольних хуліганів спостерігається до та після даних змагань, зазвичай у місцях масово скупчення даних представників

молодіжної субкультури, основною характеристикою яких є прояв асоціальної поведінки під час футбольних протистоянь. Підтвердженням цього є той факт, що приблизно у середині 1960-х років склалася ситуація, коли трибуни англійських стадіонів приблизно на 70% вміщували у себе тих, чия поведінка була схожа до прояву футбольного насильства та агресії. Майже всі матчі завершувались сутичками, а вулиці та локації, де проводилась дані заходи, називались забороненими зонами. Результатом цього велика кількість футбольних прихильників почали уникати перегляду змагань безпосередньо на стадіонах та дивитись трансляції по з екранів телевізору [Артёмов, 2004: с.579–583].

Згодом явище уболівання набуло ще більшої популярності, а значну роль у ньому тепер відіграють ультрас.

Прикладом радикально-деструктивного типу молодіжної субкультури є молодіжні субкультури, яким властиві яскравий прояв проти нормованої поведінки та залучення методів силової атаки.

Субкультура панків є однією з найпопулярніших молодіжних субкультур, яка утворилась у Великобританії в 1960-х років. Основними особливостями є скептичне ставлення до політики та суспільства. У 30-х роках панками прозивали представників найбільш бідніших районів Уельсу, для яких головною діяльністю були куріння опіуму, вживання алкогольних та токсичних речовин. Головна ознака субкультури панків полягає у виявленні протесту. Він носив культурний характер: панки засуджували комерцію і виступали проти неї на сцені. З іншої сторони, даний протест має соціальне спрямування. Панки заперечують стандартними норми поведінки та моралі.

Представникам субкультури панків не властива масовість. Навпаки ж вони протестують проти масової культури, виробництва,

надвиробництва. Прояв незадоволення втілюється і через одяг – різнокольорові різноманітні зачіски, одяг здебільшого пошарпаний, велика кількість ланцюгів. Свобода - це єдине відчуття, яке цінують панки.

Готична субкультура - наступна субкультура, представники якої характеризуються натхненням до естетики готичного роману, культу смерті, готичної музики. Даний рух з'явився на початку 1980-их років під впливом готичної сцени. Панківський епатаж готи перенесли в русло пристрасті до вампірської естетики, до темного погляду на світ. Досить цікавим є світогляд „готів”, оскільки основне уявлення полягає у тому, що „сьогоднішній день - останній”, тому відповідно до цього його необхідно прожити із гідністю. За їхньою ідеологією потрібно завжди займатись пошуками віри у себе, вірної дружби та щирої любові. Варто жити з широко відкритими очима і бути готовим до негараздів, темних сторін буденності - емоційних страждань, самотності, а також смерті [Павелків, 2016].

Субкультура хіпстерів з'явилась у США у 1940 рр. Однак дана субкультура набрала масштабу після Другої вітчизняної війни. Хіпстер походять від словосполучення “to be hip” (бути у темі), яке спочатку почали використовуватись серед прихильників джазу. Воно означало сформовану навколо подвинуту богемну тусовку, яка розбирається в музиці та мистецтві і найперша довідується про різні новини. Своє друге відродження дана субкультура отримала наприкінці 1990 – х рр.. в середовищі молоді середнього рівня доходу та творчих професій. В одязі представники даної субкультури віддають переваги вбранню унісекс, використовують вінтаж разом із іншими новинками, світшоти, об'ємні шарфи. Хіпстери пишаються своєю складною душевною організацією, багатим внутрішнім світом, який зрозумілий тільки для обраних.

Субкультура хіпстерів – це перш за все субкультура молодих індивідуалістів, орієнтованих на елітарну культуру з елементами загально-масової культури.

Після аналізу зазначених типів молодіжної субкультури можна зробити висновок, що кожен тип володіє своєрідним спрямуванням, ідеологією та символічною атрибутикою. Характеристика тієї чи іншої субкультури специфічна, оскільки різниться сама картина даного соціального феномена.

Українська дослідниця О.Якуба доповнює зазначені вище класифікаційні схеми наступними категоріями: – релігійно-містичні субкультури, світогляд яких поєднує догмати релігійно-містичних культів із традиціями та цінностями окремих молодіжних спільнот; – епатажно - протестні субкультури, основною характеристикою яких є несприйняття соціальної реальності та готовністю до силових дій; – свавільно-самосудні субкультури, які пов'язують представників робітничих родин, що провадять боротьбу з різними виявами відхилень від наявних суспільних ідеалів із застосуванням фізичної сили [Якуба, 2001].

Якщо розглядати більш сучасну молодіжну субкультуру, то варто згадати про наступні її типи: хіп-хопери, скейтбордисти, геймери, субкультура вінішко-тян, хіпстери та e-girls и e-boys.

Субкультура скейтбордистів представляє собою молодіжну субкультуру, представники якої не можуть уявити своє життя без спеціальної дошки - скейту. Дане явище скейтбордингу почало формуватись ще у 1950 - хх. рр. в Америці, однак до середини 60-хх.рр. скейтбординг почав виділятися в окрему категорію молодіжної активності, та згодом даний спортивний рух переріс у молодіжну субкультуру. Фактором, який вплинув на розвиток даної субкультури

стало виробництво поліуретанових колес . Ця подія і вивела скейтбординг на новий ступінь розвитку. На даний момент існує велика кількість представників молодіжної субкультури скейтбордингу, яких об'єднує любов до їзди на скейті, жага до відчуття адреналіну та драйвових емоцій. Представників даної субкультури можна впізнати по наявності скейту, одягу здебільшого вільного пошиву та сленгу, що ґрунтується на специфіці катання та назвах трюків. Панує інтуїтивне створення стилю , в якому домінують речами постають : залежність від форми катання та бажання виділитись.

Наступною популярною сучасною субкультурою є субкультура геймерів. Це мабуть найбільше із існуючих субкультурних угруповань, яке в той же час являється майже непомітним. Ті, хто належить до даної субкультури можуть навіть не усвідомлювати того. Геймери - це особи, які велику частину свого часу проводять за комп'ютером. Середній вік геймера - від тринадцяти до двадцяти років, однак це не означає, що люди більш дорослого віку не можуть бути представниками зазначеної субкультури.

Геймери, на відміну від інших субкультур, не відрізняються своїм певним світоглядом, глибоко розробленою ідеологією чи бажанням утиснути тих, хто відрізняється від них, як наприклад це можуть робити скінхеди. Єдина річ, яка об'єднує усіх представників - це гра. За одягом чи зовнішністю відрізнити геймерів від інших майже не можливо, оскільки для цієї субкультури зовнішні атрибути не є основним. Хоча все таки геймери можуть одягатись у речі із певними написами чи зображеннями, які будуть транслювати суть гри чи зображувати головних героїв.

Існує система поділу геймерів за рівнем ігрової активності: «казуали», «геймери-громадські працівники», «справжні геймери»,

«захоплені геймери» та «хардкорщики». Геймерство являється результатом формування та розвитку інформаційного суспільства, якщо частина соціальних практик та життєвих інтересів людей переноситься до віртуального простору. [Прокопова, 2012].

Наступна сучасна молодіжна субкультура хіп-хоперів з'явилась в США наприкінці 1970-х рр. Зародження даного явища відбулось проблизу Нью-Йорка. Хіп-хоп представляє собою поєднання чотирьох головних елементів: ді-джеїнг, емсіінг, брейкінг та графіті. Іноді додають ще один основний елемент - вуличне знання [Blanchard, 2017].

Уже на початку 90-хх.рр. хіп-хоп став позиціонувати себе вагомою складовою молодіжної субкультури по всьому світу. Зовнішня атрибутика представників хіп-хопу проявляється через спортивний одяг, широкі джинси або шорти, з великою кількістю кишень і злегка приспущеної по талії футболки або кофти з капюшоном, що закриває бейсболку. Більш гламурний різновид хіп хопу - R-n-B, представники якого доповнюють свої образи різними варіантами страз, дорогоцінних металів. Що стосується світогляду того чи іншого представника хіп-хоп субкультури, то він може варіюватись залежно від того, чим займається цей представник [Gretchen, 2013].

Субкультура під назвою ванільки об'єднує як дівчат, які намагаються усім своїм виглядом справити враження на навколишнє середовище. Представники даної молодіжної субкультури здебільшого мають коротке та водночас яскраве волосся. Вони люблять підкреслювати свою індивідуальність та виставляти її на показ. Світогляд даної субкультури будується на декількох ідеях: 1) підкреслення жіночності, ніжності та слабкості, любов до мережив, постільних тонів та легкому макіяжу, 2) любов до депресивності та трагізму. У представників зазначеної молодіжної субкультури супротив проти суспільних норм

проявляється через тихий бунт так би мовити "поглиблення в себе" та відмежування від суспільства. Сформувалась дана субкультура в 2010 році, однак масової популярності вона почала набирати наприкінці 2015 року. На представниць даного молодіжного угруповання почали звертати увагу, оскільки намагаючись виділити свою індивідуальність, більшість із них стали просто копіями один одного. Згодом вони стали предметом насмішок та глузувань, оскільки надмірне зображення себе як ванільної та ніжної дівчини почало масово визивати відразу та незадоволення.

Субкультура Віннішко Тян набуває розвитку за допомогою Інтернету, особливо через соціальну мережу Інстаграм. Субкультура з'явилась на рубежі 2016-2017 року, тобто Віннішко Тян прийшли на зміну ванількам. На просторах Інтернету почали викладатись фото дівчат з яскравою зачіскою та келихом дешевого вина в руках. Такі дівчата носять каре та окуляри круглої форми. Улюблений аксесуар - чокер. Також представники субкультури Вінішко Тян часто викладають фото з сигаретами до соц. мереж. Інтреси Вінішко Тян - це виставки, тусовки, захоплення різними письменниками, особливо демонстрація цього на широкий загаль. Однак в реальності це тільки поверхнєве знайомство з книгами та мистецтвом, яке відбувається внаслідок прочитання короткої інформації в постах, а не через читання книг.

Внаслідок своєї активної роботи у соціальних мережах представники Вінішко Тян зіштовхнулись із таким же ставленням до себе зі сторони представників домінуючої культури як і ванільки у свій час. Більшість вважає, що даний творчий образ Вінішок Тян є просто ширмою, за якою нічого не стоїть та звинувачує представників даної молодіжної субкультури за копіювання один одного [Якуба, 2001].

E-girls та E-boys - нова молодіжна субкультура епохи соціальних мереж, що поєднує у собі багато ознак, які були притаманні субкультурам попередніх років. Назва E-girl утворилась від англійського electronic - girl

і . У 2013 році ця субкультура характеризувала представниць як дівчат, які ведуть флірт з своїми підписниками. У 2018 році додалось інше значення до назви. Цьому передувало створення нової соціальної мережі TikTok. Користувачі даної мережі можуть з легкістю робити відео буквально за лічені хвилини, не маючи для цього спеціальної апаратури. Просування відео являється дуже легким, тому відчутти себе блогером можна без жодних труднощів. Власне це і зробили E-girls та E-boys. В самому ж Tik Tok з'явилися різні хештеги із згадуванням E-girls та E-boys, які свідчили про те, що відбулась трансформація підлітків у electronic-girl и electronic-boy. Вершиною розвитку інтернет - субкультури молоді став січень 2019 року. В той час пошукові запити e-girls та e-boys на теренах США належали до одних із найбільш популярних. Дана субкультура поєднала у собі багато елементів різних субкультурних угруповань - емо, готів, скейтбординга, аніме.

За своїм зовнішнім виглядом E-girls та E-boys нагадують представників субкультури емо. Однак емо відрізнялись тим, що вони мали єдиний світогляд , а такий епатажний вигляд тільки допомагав залучити увагу до себе та своєї самоідентифікації. Також емо збирались досить великими групами. В свою чергу представників E-girls та E-boys зустріти майже неважливо, оскільки дана субкультура не є типовою, а представляє собою більш за все її імітацію у соціальних мережах. Незважаючи на те, що стиль у E-girls та E-boys є здебільшого схожим, їм абсолютно все рівно, що при них думають інші представники субкультури, яку вони представляють. Тобто з цього можна зробити висновок, що для них важливо насамперед образ, а не ідеї. І даний образ це забезпечення існування альтернативної особистості у соціальних мережах [Цебрик, 2012].

Класифікаційні схеми інших науковців формуються навколо оцінки молодіжних субкультур існуючої системи суспільних відносин та

домінантного культурного комплексу. В.Писарева поділяє молодіжні субкультури відповідно до рівня лояльності до домінуючої культури та виділяє наступні категорії: – конформістську, для якої характерним є схвалення культурних норм суспільства; – індиферентну, якій властиве байдуже ставлення до існуючих зразків домінуючої культури; – нонконформістську, яка заперечує та відкидає певні елементи домінуючої культури.

Рівень інтегрованості молодіжних субкультурних спільнот у соціокультурну систему допоміг В.Писаревій визначити агресивні та пасивні молодіжні субкультурні течії. Так, агресивно-конформістськими дослідниця вважає «люберів» та комунарів, а агресивно-нонконформістськими – неонацистів та скінхедів. До пасивно-нонконформістських відносяться субкультури брейкерів, металістів, ролерів, хіпі, а індиферентно-пасивними вважає хайлафістів і толкієністів [Тормосина, 2014: с. 17].

Висновки до першого розділу

Отже, згідно з завданнями поставленими до першого розділу, можна зробити висновок, що поняття «молодь» є дуже складним феноменом, якому характерним є ряд специфічних особливостей. Багатогранність даного поняття завжди виступала предметом досліджень багатьох вчених різних сфер. Проте питання, які полягають у прийнятті єдиного пояснення процесів, що відбуваються у житті молоді, встановленні точних вікових меж періоду молодості залишаються відкритими. Власне це і підвищує інтерес до даної тематики та додає ще більшої специфіки явищу під назвою молодь.

Субкультура представляє собою також складне явище, яким можна описати спільність людей, погляди, цінності та поведінка яких

відрізняються від загальноприйнятих або є прихованими від публіки, що власне і відрізняє їх від ширшого поняття культури, відгалуженням якого вони і є. Згідно із цим, специфіка молодіжної субкультури відображує культуру молодого покоління, яке має своєрідний загальний спосіб та стиль життєдіяльності, установлені норми, цінності та традиції, що є відмінними від норм загальної культури суспільства.

Було з'ясовано те, що в силу своєї специфічності на даний момент не існує єдиного підходу, який точно пояснює що представляє собою молодіжна субкультура. Найбільш популярними підходами є системно-динамічний, синергетичний, інформаційний, генетичний, екологічний та епідеміологічний.

До основних особливостей молодіжної субкультури належать спрямованість відпочинково-рекреаційного типу, досить слабка вироблена індивідуальність та винахідливість культури, асоціальні прояви емоційної та агресивної поведінки, негативне ставлення до представників інших молодіжних субкультур, а також, специфічна організація оточуючого соціального простору.

На сьогоднішній день молодіжна субкультура має невелику, однак все-таки історію та втілює зміни, які відбуваються у суспільстві. До основних факторів, що вплинули на виникнення та формування молодіжних субкультур стали кризове становище соціального інституту сім'ї та сімейного виховання, придушення індивідуальності молоді, комерціалізація ЗМІ, певною мірою та усієї художньої культури.

Специфічність молодіжної субкультури створив спроби систематизації та класифікації її груп. Розглянувши це питання, було зроблено висновок, що на даний момент існує велика кількість розроблених класифікацій, кожна з яких під своїм особливим кутом розглядає різноманітні специфічні характеристики молодіжної субкультури. Класифікація С.Сергеева, яка складається із наступних груп

є найбільш загальною та сталою серед усіх: - романтико - ескапітські субкультури (хіпі, толкієністи, байкери); - гедоністично-розважальні (мажори, рейвери, репери); - кримінальні (гопніки, скінхеди); - анархо-нігілістичні (панки та інші).

РОЗДІЛ 2. АСОЦІАЛЬНІ ПРОЯВИ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

2.1. Соціально-культурні особливості взаємодії молодіжної субкультури із домінуючою культурою суспільства

Молодіжній субкультурі властиво відрізнитись від домінуючої культури, а також вона здатна протистояти їй в певних аспектах, однак все рівно в основних ознаках вона продовжує її. Молодіжна субкультура є відмінною від домінуючої культури сформованою особливою внутрішньою організацією, своєрідним світоглядом, манерою поведінки, традиціями, вбранням, мовою та сленгом. Хоч зазначені відмінні риси можуть бути дійсно великими, субкультура все-таки включає у себе ряд цінностей даної домінуючої культури, додаючи до них нові, характерні тільки для неї риси. Молодіжні субкультури мають закритий, незалежний характер та не прагнуть замістити домінуючу культуру. Таким чином, молодіжна субкультура представляє собою систему цінностей, норм, способів поведінки та життєвих стилів, що характерні для певної соціальної групи, відрізняється від домінуючої в суспільстві культури, однак одночасно породжена нею та нерозривно пов'язана із нею. Виробництво та корективи соціального життя соціальної групи у різних проявах забезпечуються нею.

Згідно із цим молодіжна субкультура – це віддзеркалення домінуючої культури, а стосунки між ними схожі на стосунки між мовою та діалектом, мовою та жаргоном.

Молодіжна субкультура являючись елементом культури формується у межах більш загальної системи, яка створює основу даної цивілізації та єдність соціуму. Всередині неї знаходиться культурний код домінуючої культури, і на додаток вона веде комунікацію постійно із нею. Дана взаємодія може бути варіантом «оживлення та оновлення домінуючої культури», «фактором її розвитку», «відновлення норма та традицій», або

ж навпаки «занепадом основних цінностей». Тобто можна зробити висновок, що функціонал діалогу полягає у виконанні двох завдань: транслявання постійних компонентів молодіжної субкультури та виступ у ролі джерела інновацій. Початком діалогу можна вважати незадоволеність молодих людей собою, оточуючими, способом існування [Кліменкова, 2012].

Молодіжна субкультура може бути визначена та зрозуміла тільки після порівняння її цінностей та образу життя із дорослими у тому ж суспільстві. Зазвичай прийнято вважати, що вона формується там, де є місце відмінностям у філософії та образі життя молодих людей від інших вікових представників населення і внаслідок таких відмінностей формується абсолютно інша модель поведінки.

Так, створюється саме нова культурна поведінкова модель. На сьогодні здається, що межі стилів однієї молодіжної субкультури від інших розвалились. Даний сучасний період можна охарактеризувати як пост культурну фазу, в якій молоді люди являються творчим бриколажем постмодерного суспільства споживання, який приносить за собою вибір певного стилю .

Теорія молодіжної субкультури стверджує, що відхилення є результатом відповідності цінностям та нормам тих молодіжних субкультур них угруповань, членами якої і виступають дані індивіди. Відміна членів однієї молодіжної субкультури від іншої знаходиться в області норм субкультури. Тобто члени одного такого угруповання вірять в інші правила та норми і таким чином вони звісно демонструють поведінку, яке з точки зору суспільства представляє собою відхилення.

За словами П.С.Гуревича, культура може особисто перевтілюватись тільки за допомогою появи субкультурних тенденцій. Тобто відповідно до цієї точки зору субкультура визначається як елемент та вагома деталь кожної культури. Основним завданням субкультури

виступає створення нових культурних цінностей, що розкриває позитивний внесок субкультурних тенденцій [Гуревич, 1998: с.127-129].

Представниками молодіжних субкультур здебільшого стають підлітки, чий вік коливається в діапазоні від тринадцяти до сімнадцяти років. Суть у тому, що часто дорослі люди не віддають належної уваги проблемам та переживанням, які випадають на долю підлітком за умов перехідного етапу. Виходячи з цього, і можуть бути помічені прояви неповаги до молоді, які передаються через відсутність бажання дорослих - представників домінуючої культури встати на місце підлітка . Також дорослі дуже часто прагнуть присікати будь-яку поведінку, яка на їх думку виходить за межі встановленого дозволеного. За таких обставин виникає суперечність, між очікуваннями дорослих, які нав'язують стереотипи свого зрілого мислення, та водночас із іншої сторони, виникає суперечність між бажаннями та потребами самих підлітків, які перебувають на проміжному етапі піж юністю та дорослішанням.

Варіанти фінішу даних протидій між зазначеними об'єктами можуть бути різними. Перший варіант полягає у завершенні даної протидії унаслідок інтеграції дітей у світ дорослих. Інший свідчить про диференціацію молодого покоління від дорослого світу шляхом залучення до молодіжних субкультур. Третій кейс розвитку протидій описує їх закінчення через припинення будь-якої ініціативи. І власне останній варіант є найгіршим, оскільки все рівно протягом певного часу напруга всередині накопичується і згодом вона може виплеснутись у вигляді агресії до всього світу. Даний варіант поведінки за майбутніх умов може реалізуватись вступом молодої людини до контр культурної групи, що з радикальністю відстоює свої інтереси. І такі заяви часто явно суперечать цінностям домінуючої культури та підривають їх авторитет у суспільстві.

За описаних вище обставин утворюється соціальний конфлікт, який проявляється через альтернативні види мистецтва та світогляд, і є наслідком конфлікту між покоління з високий ступенем розвитку, конфлікту між ціннісними установками поколінь.

Конфліктогенність в суспільстві являє собою деструктивне явище суспільства, що пов'язане із порушенням зв'язків та стосунків, котрі склались, ростом соціальної напруги, деградацією соціальних відносин. Конфліктогенність - це явище, яке представляє собою проміжну ланку між стійким станом соціальної структури і соціальними конфліктами, що розгортаються. Воно характеризується породженням негативного ставлення між окремими групами суспільства та може проявлятися у вигляді соціальної агресії [Анцупов, 2010: с. 298].

Ю. Г. Грязнова визначає конфліктогенність в суспільстві, як «процес загострення суперечностей у інтересах та цінностях під впливом ендогенних та екзогенних чинників, які сприяють зіткненню сторін та ускладненню типів взаємодії між ними» [Грязнова, 2011].

Конфліктогенність — важлива складова делінквентної, конфліктогенної й конфліктної субкультур. Поняття конфліктогенності є відмінним від конфлікту. Оскільки останній термін пояснюється як граничний випадок загострення суперечностей, в свою чергу явище конфліктогенності представляє собою сукупність видів напруги у різних сферах життєдіяльності, що під впливом обставин можуть спричинити початок розгортання конфлікту. Дане явище пояснюється через неузгодженості, незадоволені потреби, загостреність тієї чи іншої проблеми, викликані діями різних соціальних груп [Монастырская, 2014: с. 234 – 238].

Будучи пов'язаною із проблемою міжкультурного спілкування, конфліктогенність може бути розглянута «не як зіткнення або конкуренція культур, а як порушення комунікації», тобто виникнення конфлікту зовсім

не означає припинення стосунків між комунікативними сторонами, а можливий подальший розвиток стосунків, як у позитивному так і в негативному руслі» [Садохин, 2004: с.156].

Отже, конфліктогенність взаємодії представників молодіжної субкультури із домінуючою культурою можна розглянути через певні порушення у процесі комунікації. Наприклад, відмова однієї із сторін визнавати іншу через наявність власних вироблених цінностей, що в основному є відмінними від преференцій опозиціонерів. При такому ході обставин комунікація є перервана через те, що представники однієї сторони не мають бажання продовжувати стосунки із іншою. Розвиток процесу порушення комунікації доповнюється ставленням негативного забарвлення по відношенню один до одного. Власне за таких обставин конфліктогенність взаємодії представників молодіжної субкультури із домінуючою культурою є схожим до процедури формування негативного ставлення одних представників до інших та проявляється відсутністю бажання та потреби комунікувати, продовжувати вести соціальні стосунки та і просто співіснувати у тісному контакті в одному соціумі.

Відповідно до моделі К. Боулдинга, яка описує динаміку конфлікту, людина веде себе за принципом «стимул - реакція». Внаслідок цього можна стверджувати, що напруженість у суспільстві проявляється через стимули та реакції на них - конфліктогени, які дослівно означають «породжувати конфлікт». Цей термін досить часто застосовує А. П. Егідес [Егідес, 2010: с.134-139].

За А.Я.Анцуповим існують наступні визначення конфліктогена:

«Слова (знаки), дії (або бездіяльність), які є факторами конфлікту»;

«Комунікативний (рідше - поведінковий) елемент (слово, оборот, жест, інтонація), здатний створювати напругу та спровокувати конфлікт у відносинах» ;

«Будь-який предмет, ідея, погляд, елемент поведінки, що виявляє різницю оцінок конфліктуючих суб'єктів» ;

«Дія, що спричинює ситуацію деструктивного характеру» [Моль, 1973: с. 213-215].

Існують два типи конфліктогенів, що можуть існувати на рівні малої групи та на рівні суспільства в цілому. Відповідно до цього вони мають дещо різні акценти. Якщо на рівні першої групи конфліктогени представлені словами, жестами, діями окремих особистостей, то на рівні суспільства - це все-таки більш глобальний рівень, оскільки справа йде про дії окремих верств та груп населення, органів влади, політичних лідерів. Кожен конфліктоген викликає у відповідь конфліктоген у вигляді негативної реакції та напруги.

До конфліктогенів, котрі породжують напруження у суспільстві та сприяють порушенню зв'язків та стосунків між представниками молодіжної субкультури та домінуючої культури можна віднести зухвалу та девіантну поведінку представників певних субкультурних об'єднань, їх асоціальні настрої, що проявляються у вигляді небажання діяти відповідно до усталених норм та цінностей та агресивного ставлення як до представників інших молодіжних субкультур, так і до представників домінуючої культури.

Отже, на підставі усіх визначень стосовно того, що являє собою явище конфліктогенності для подальшого написання магістерської роботи, мною було визначено наступне: конфліктогенність взаємодії представників молодіжної субкультури з домінуючою культурою суспільства – це деструктивне явище, характеристиками якого виступають порушення зв'язків, стосунків, котрі склались, та формування негативного ставлення між представниками зазначених культур. Дане явище є фактором росту соціальної напруги та може проявлятися через форму соціальної агресії.

2.2 Фактори невдоволеності та асоціальні настрої представників молодіжної субкультури

У даній роботі раніше було зазначено, що на сьогодні існує велика варіативність молодіжної субкультури. Для того, щоб зробити узагальнення характеристик молодіжних субкультур часто їх уявляють як показники двох структурних елементів: «образу світу» (картини «світу») та «способу життя», що властиві всім або (принаймні більшості) представників молодіжної субкультури.

Якщо говорити про більш загальне розуміння образу світу то воно потрібно його розглядати як цілісну, єдину, багаторівневу систему уявлень людини про світ, про себе та інших людей.

У свою чергу, спосіб життя представляє собою систему установлених засобів організування власної життєдіяльності. Це є певною своєрідною системою, яка вміщує у собі взаємодію людини з соціальним та природним оточенням. Система відтворює в собі сукупність сталих для соціально-економічних відносин способів життєдіяльності народів, соціальних груп, індивідів [Радзієвський, 2013].

Таким чином структура молодіжної субкультури має дві сторони: внутрішню та зовнішню. Внутрішня передається через «образ світ» - система ідеалізованих сутнісних характеристик Дані характерні ознаки формуються в системі представників групи і створюють специфічні цінності, ідеологію, способи мислення та оцінки діяльності

Якщо ми говоримо про зовнішню сторону, то вона може бути розглянута через поняття «спосіб життя». «Спосіб життя» представляє собою ту сторону субкультури, що фіксується зовнішніми спостерігачами. Дана система є тим, що представники даної субкультури «трансляють» у

вигляді символів, ритуалів, тексту для передання інформації наступним представникам інших молодіжних субкультур [Ионин, 2004: 167с].

Категорії «образ світу» та «спосіб життя» можуть бути описаними бажанням отримати цілісність, стійкість, типовість. Однак дане бажання несе за собою певну суперечність, оскільки внаслідок відсутності кордонів молодіжної субкультури, змішування великої кількості соціальних відносин між представниками вікової категорії, відмінні ознаки в умовах життя описують скоріш за все диверсифікацію, ніж єдність та стійкість.

Внаслідок того, що культура представляє собою дуже своєрідне явище, однозначно описати її просто неможливо. А. Моль зображує її як «мозаїчну», що «сформована із великої кількості дотичних, проте не утворюючих конструкцій фрагментів. Сучасній людині властиво тільки пізнати світ, що оточує та сформувати власну картину за умовами випадку, внаслідок спроб і помилок [Омельченко, 2004].

Е.Омельченко стверджує, що причинами вступу молоді до молодіжних субкультурних угруповань є наступні: молодіжна субкультура є середовищем розгортання життєдіяльності; неформальні молодіжні субкультури не мають подвійної моралі, а власне тому молодь вважає її норми найбільш чесними та щирими, з правильною істиною та світлою ідеологією; коли молодь стає частиною неформального об'єднання вона може претендувати на справжню моральну підтримку та психологічний захист, який врятує від зазіхань дорослих, а це як результат вносить докорінні корективи до самопочуття, закладає впевненість що ніхто «чужий» не зможе скривдити чи завдати образи; сама діяльність всередині молодіжної субкультури є цікавою для молодої людини, оскільки може вміщувати у собі найрізноманітніші екстремальні ситуації, які з часом можуть трансформуватись у певного роду конфліктні ситуації, сутички із представниками домінуючої культури [Омельченко, 2004].

Як уже зазначалось вище молодіжну субкультуру як феномен можна визначити через загальні для конкретної цивілізації фактори, як економічні так і соціальні, однак кожна молодіжна субкультурна група має перелік власних особливостей, до яких варто віднести підвищену активність та емоційність, яка може проявлятися як у відносинах з батьками, родичами, друзями, висування активної претензії до оточуючих, бажання бути поміченим. Даний феномен не представляє собою константу. Її поява здебільшого має тимчасовий характер.

Н.Г.Тормосіна стверджує про те, що молодь здатна привласнити собі із духовного фонду те, що буде відповідати її запитам та перевагам. Субкультури роблять законними ті чи інші емоційні прояви, а не тільки слугують представленням власних специфічних ритуалів, правил поведінки та норм. До прикладу варто згадати приналежність до молодіжної субкультури "емо", яка дозволяє молодим людям вільно висловлювати власні погляди, емоції, незалежно від того, чи вони позитивні чи негативні (тобто схвалюють смуток, печаль) характер. Субкультура готів здатна легалізувати думки про смерть і навіть допомагає усвідомити, що вона представляє собою, перетнутися із нею та створити менший страшний її образ. За тяжких обставин, коли молоді стає скрутно та не по собі у дорослому світі, коли вона втрачає віру у себе, вона може знайти підтримку в своєму уявному житті, яке підтримується тією чи іншою субкультурою.

Досить часто молодь не справляється із власними агресивними емоціями, не може визнати їх, відшукати безпечні способи аби їх виразити. А іноді молодь навіть не думає про те, що агресія присутня у душі більшості, і факторами, які впливають на її породження є наступні: заперечення основних потреб, неможливість реалізувати власні інтереси, запити, пригнічення, моральні проблеми. Шляхи, які допомагають позбавитись агресії, що накопилась, присутні у багатьох субкультурах.

До них варто віднести і таке явище як хуліганство футбольних фанатів на стадіонах, і поведінку на концертах панків та металістів. Дана поведінкова модель допомагає зняти напругу від занадто сильного тиску соціальних норм і правил. Зазначені способи вираження преференцій та протиріччя існуючим цінностям домінуючої культури суспільства складають передумови появи конфліктних ситуацій, в результаті яких утворюється прірва між представниками домінуючої культури та молодіжної субкультури [Тормосина, 2014: с. 125 - 126].

В основі молодіжної субкультури закладені основи психотерапії. Кожна субкультура прагне допомогти молодому поколінню при вирішенні проблем при комунікації - а саме вони як мінімум знаходять ровесників, які цікавляться такою тематикою та мають подібні преференції. Певні субкультури надають можливість молоді навчитись визнавати, «залишатись у контакті», адекватно справлятися із своїми злісними та агресивними проявами, а також з іншими «соціально несхваленими» почуттями – заздрістю, ненавистю, сумом, жорстокістю. Тому часто може бути наявна «реакція угруповання» – оскільки разом молоді все-таки легше вирішувати проблеми та відстоювати власні права на цінності, що відрізняються від батьківських, самотійно займатись пошуками сенсу життя. Зазначена «реакція угруповання» може мати у собі елементи негативного характеру, оскільки її прояви характеризуються асоціальним спрямуванням, демонстрацією власної групи як єдино правильної. Головна проблема, яка лежить в основі даної поведінки, полягає у тому, що в більшості молодіжних субкультур аморальні цінності та аморальна поведінка можуть бути пропагованими, а молода людина не спроможна відокремити тільки корисні для себе поведінкові форми [Андрійченко, 2012].

Асоціальний досвід та мотиви асоціальної діяльності покладені в основу багатьох типологій неформальних молодіжних субкультур. До

асоціальних субкультур залежно від умов життя та цінностей відносяться трансформовані та частково анти загальні норми. Варто зазначити також про наявність групових асоціальних цінностей та норм, своєрідного стилю життя, атрибутики, сленгу, ситуативного характеру асоціальних дій.

Дослідник М.Брейк при дослідженні молодіжної субкультури під кутом наявності девіантних ознак, описує її як групу, що об'єднує тих, хто потенційно здатен здійснити проти нормовану діяльність. Під асоціальною субкультурою молоді розуміється об'єднання молодих людей, що поділяють асоціальні цінності і можуть вступити до соціального конфлікту з домінуючими загальними традиціями [Brake, 1985: с. 146 - 149].

Дослідники агресії К.Ф. Седов та П. Еванс свідчать про те, що саме молодіжна субкультура виступає одним із джерел засвоєння агресивних моделей взаємодії: фізичної, непрямой, вербальної. Для того, щоб виявити за допомогою яких способів може проявлятися речова агресія молодіжної субкультури, яка у свою чергою являється теж важливим асоціальним проявом варто зробити аналіз поведінки її представників на трьох рівнях та в трьох реалізаціях, тобто для інвективної, куртуазної та раціонально-евристичної особистості [Эванс, 2004: с. 115 - 119].

Якщо охарактеризувати прояви агресії для інвективної особистості, то перший рівень полягає в ситуації, коли молодіжна субкультура зіштовхується із домінуючою культурою, з культурою дорослих. Представники молодіжної субкультури при перетині із домінуючою культурою, культурою дорослих не враховують ні дорослий вік опонентів, ні статус та виражають агресію відкрито емоційно-оціночними способами. Засоби, які використовуються - знецінення, прояв супротивної поведінки, погрози, образи. Другий рівень описує ситуації при взаємодії представників молодіжної субкультури із іншими мікрогрупами. На даному етапі до уже зазначених потрібно додати категорії патронажу та

блокування, постійне використання антикультурної лексики (образливі слова, лихослів'я, лайки, вербальний або невербальний замінник фізичної агресії), повтори, риторичних окликів, піднесення голосу. Всі дані категорії свідчать про емоційніший прояв інвентивної особистості, яка з легкістю може порушити встановлені норми та принципи. Третій рівень описує ситуацію, коли виникає взаємодія всередині мікрогрупи. Представник молодіжної субкультури може проявляти агресію так само як і у попередніх варіантах, і це свідчить про певну емоційну недоступність та закритість [Суворовцева, 2011].

Аналізуючи рівні поведінки куртуазної особистості, варто зазначити, що у разі взаємодії даного типу особистості з домінуючою культурою вона проявляє доволі пасивну агресію. Переважають категорії осудження, блокування іронії, відбувається задавання риторичних запитань. Під час взаємодії даного типу особистостей - представників молодіжної субкультури із іншими мікрогрупами прояв пасивної агресії продовжується. Можна спостерігати роздратування, певне підвищення голосу, сарказм, іронія - тобто відбувається процес переростання у більш активний прояв агресії. Взаємодія зазначеного типу особистості всередині представників самої субкультури супроводжується не таким відкритим проявом агресії всередині мікрогрупи, а емоційно забарвлена лексика зустрічається досить рідко.

Якщо проаналізувати раціонально-евристичну особистість, то при взаємодії із домінуючою культурою та культурою дорослих, особа не вдається до використання анти культурної лексики або емоційно-забарвлених фраз. Навпаки віддають перевагу доволі нейтральній лексиці проте у негативному контексті та прояви пасивної агресії. При взаємодії з іншими мікрогрупами, з представниками інших молодіжних субкультур агресія зростає. Це підтверджується підвищеним темпом мовлення, образами у протилежну сторону. При конфлікті дана особистість

користується категоріями приниження досягнень своїх опонентів та почуттів, спотворення інформації, фальсифікування її, вербальна агресія. При взаємодії з іншими представниками усередині мікрогрупи зазначений тип особистості стає замкнутим та певним чином блокує себе [Эванс, 2004: с. 115 - 119].

Негативні моменти участі у неформальних об'єднаннях проявляються в ізоляції молодого людини - неформала від соціуму і розвитку у просторі угруповання. Тобто практично вся діяльність молоді спрямована на реалізацію потреб своїх однодумців. Це проявляється через зовнішній стиль, атрибутику, діяльність, які є суттєво відмінними та таким чином створюють розрив зв'язків із суспільством. У подальшому це може призвести до асоціалізації особистості та прояву асоціальної поведінки.

За Р.В. Овчаровою під асоціальною поведінкою розуміється вид девіантної поведінки та відноситься до неї агресивні, криміногенні дії, в основі яких лежить порушення соціалізації, соціальна запущеність та деформація загально нормативної поведінки. Дана поведінка характеризується відхиленням слідувати загальним нормам та безпосередньо може погрожувати благополуччю міжособистісних взаємодій [Овчарова, 2003: с. 351 - 367].

Найбільш небезпечними та асоціальними є молодіжні субкультури, які вміщують у собі пропаганду прояву агресивної поведінки: субкультури кримінального (до яких належать гопніки, скінхеди тощо) та радикально-конструктивного спрямування (екстремістські політизовані субкультури), оскільки їх цінності можуть передбачати жорстокість, у агресію, а нерідко – навіть смерть підозрілих і ненадійних. До молодіжних субкультурних угруповань асоціальної направленості також варто віднести байкерів, готів, субкультуру хіп - хоп (И.П. Башкатов, И.Я. Полонский) Також ці угруповання часто тягнуть за собою вживання алкоголю, наркотичних і психотропних речовин [Поріцька, 2010].

До молодіжних соціальних відхилень та патологічних явищ також можна віднести: злочинність (особливо незначного характеру), сексуальна розпуста (типова наприклад для колишньої субкультури хіпі), також політична ортодоксальність. Інколи до даних явищ також відноситься самогубство, вандалізм. Всі ці описані процеси здебільшого супроводжуються вираженням агресивності до оточуючих. Однак не зважаючи на весь цей список патологій, які можуть робити молоді люди, перебуваючи представниками субкультур, саме явище молодіжного субкультурного угруповання не варто розглядати виключно як кримінальне [Smolík, 2013].

Молодому поколінню не чужі традиції нації, до якої вони належать, але їм чужі архаїчні форми їх вираження. Молоді завжди властивий потяг до нових, революційних форм самореалізації. Таким чином можна простежити тенденцію назрівання конфлікту модерного з традиціями

Як уже було зазначено вище найбільш агресивною молодіжною субкультурою в усі часи була субкультура скінхедів, представники якої навіть отримали назву "народні біси, або дияволи", що демонструють девіантну поведінку та породжують моральні страх та паніку. Відстоюють свої вподобання скінхеди різними способами, найбільш безпечним є надсилання листівок різного негативного характеру з погрозами. Однак представники даної субкультури проявляють свій асоціальний настрій і через жорстокого побиття представників інших рас або ж інших субкультурних об'єднань. Інша субкультура панків також здатна передавати своєрідно ознаки асоціальності. Зовнішній вигляд даних представників покликаний вражати та навіювати страх, виражати лайки та шок. Як тільки суспільство звикає до даних проявів дана субкультура намагається віднайти нові форми епатажу. [Майерс, 2004: с. 378-382].

Елементи асоціальності можна також знайти також в субкультурі хіп-хопу, які можна відслідкувати ще в моменти зародження. Виклик

суспільству молодь демонструвала у розфарбовуванні стін будинків - так зване мистецтво графіті, у виконанні вуличного танцю, борючись за створенням контролю у тих чи інших районах мегаполісу. Сьогодні абсолютно нормальним вважається наявність нецензурної лексики у сучасному репі або ж образливі малюнки-графіті по місту. Однак дана молодіжна субкультура все рівно не являється кримінальним угрупованням, оскільки мова якщо і йдеться про битви, але вони проводяться задля того, щоб зрозуміти хто краще володіє технікою.

Соціальна психологія та психологія девіантної поведінки виокремлюють кілька поглядів, що на їх думку здатні пояснити передумови та фактори, що вплинули на формування агресивної поведінки членів субкультурних угруповань. Д. Майєрс пояснює, що дані об'єднання посилюють агресивні реакції частково внаслідок «розмивання» відповідальності, тобто таким чином вони прагнуть уникнути покарання за свої вчинки. Групи сприяють посиленню агресії в такий самий спосіб, як відбувається процес поляризації інші тенденцій. Тобто це відбувається внаслідок соціального «зараження». До прикладів варто віднести банди, футбольні фанати, учасники суперечливих ситуацій у містах, а також тих, які мають назву «зграї», – сукупності підлітків, що характеризуються докучанням та можуть нападати на знайомих, ровесників, які є більш слабкими. Діяльність даних «зграй» транслює типову колективну активність певного молодіжного угруповання [Майєрс, 2004: с. 378-382].

Велика кількість молодіжних субкультур досить часто пов'язана із ризиком та соціально-патологічною активністю. Тому часто представників цих молодіжних субкультур називають групою ризику. Молодь групи ризику складають проблемні молоді люди, поведінка яких є агресивною чи девіантною та небезпечною для оточуючих. Схильність до ризику зі сторони молоді пов'язана з етапом психосоціального розвитку, який поєднує у собі пошук власної ідентичності з як фізичним так і

соціальним дорослішанням. Молодь є дуже чутливою до ризику і це можна пояснити кульмінацією соціальних ролей, статусів та впливів зі сторони неблагополучних сімейних, партнерських чи інших соціальних ситуацій.

Поняття «молодь із групи ризику» призводить до багатьох дискусій, оскільки воно може бути пояснено по-різному. Однак деякі автори стверджують, що воно є достатньо широким для охоплення великої кількості масштабних та індивідуальних проблем із соціальної точки зору. Дане поняття вміщує у собі весь процес, від найперших не дуже вагомих показників до великих та серйозних проблем окремої людини або невеликої соціальної групи. Також зазначають, що даний термін включає в себе девіантну поведінку, соціальні патології та відхилення від норми, агресивність.

Трансляція проявів агресивності представників молодіжної субкультури також здійснена через ЗМІ. Часто молодіжні субкультури є оголошені ЗМІ як загрози, що спрямовані підірвати стабільність та етичне (або фізичне) здоров'я суспільства та визначають їх як "несоціальні девіантні групи".

Існують два окремі процеси для перевтілення мало масштабних молодіжних субкультур в популярні молодіжні субкультурні об'єднання в рамках домінуючої культури за допомогою ЗМІ. Під час першої трансформації субкультури звинувачуються в загрозі існування середнього класу та є дуже «маргіналізованими» та «стигматизованими» засобами масових інформацій. Під час цього ЗМІ оголошують субкультури як загрозу, направлену на підірив етичного (або фізичного) здоров'я суспільства та визначають їх як «несоціальні девіантні групи». Як приклад, ЗМІ засвідчує про членів групи Sex Pistols, які постійно сварилися на сцені у прямому ефірі та визивали серйозну етнічну паніку.

Основна функція ЗМІ – відтворити основні визначення, які створила домінуюча культура [Майерс, 2004: с. 378-382].

Другий етап, який слідує за «маргіналізацією» та «маркуванням» для трансформації субкультур за допомоги ЗМІ визначається як «натуралізація» та «приборкання» субкультур. На даному етапі відмінності зникають. На цьому етапі, більшість виробників культури починають приймати рішення про капіталізацію схильностей субкультур. Стилi та образи, що створені субкультурою, складають матеріал для виробництва засобів масової культури. Молодь, якій не потрібно ввести такий же образ життя як усі інші в суспільстві, може відчутти себе вільною, маючи можливість вести різні способи життя. [McCracken, 2017].

Висновки до другого розділу

Згідно з завданнями, поставленими до другого розділу, можна зробити висновок, що молодіжні субкультури не існують окремо від домінуючої культури. І хоча явище молодіжної субкультури відрізняється від домінуючої культури особливою внутрішньою організацією, поглядами людей на життя, її манерою поведінки, звичаями, одягом, мовою, воно включає ряд цінностей даної домінуючої культури, додаючи до них нові, характерні тільки для неї риси. Молодіжні субкультури закриті, автономні та не претендують на заміщення домінуючої культури. Таким чином, молодіжна субкультура – це система цінностей, установок, способів поведінки і життєвих стилів певної соціальної групи, що відрізняється від домінуючої в суспільстві культури, однак є породжена нею і нерозривно пов'язана із нею.

Взаємодія представників молодіжної субкультури з домінуючою культурою може протікати як у тихому руслі так і характеризуватись виникненням суперечок, негативним ставленням представників однієї із

зазначених культур до іншої, загостренням соціальних відносин. Всі ці риси взаємодії можна описати поняттям «конфліктогенність», котре представляє собою деструктивне явище суспільства, пов'язане із порушенням зв'язків та стосунків, котрі склались, ростом соціальної напруги, деградацією соціальних відносин. Конфліктогенність взаємодії представників молодіжної субкультури з домінуючою культурою характеризується наявністю негативного ставлення однієї із зазначених культур до іншої. Зазначена конфліктогенність може бути спричинена проявом ненормативної поведінки з боку представників молодіжних субкультур, вираженням накопиченої агресії та хуліганством до представників домінуючої культури. Прикладами таких асоціальних настроїв є хуліганство футбольних хуліганів на стадіонах, поведінка на концертах панків, прояв насилля, жорстокості представників субкультур кримінального (гопники, скінхеди тощо) та радикально-конструктивного спрямування.

РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЯВІВ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ВЗАЄМОДІЇ ПРЕДСТАВНИКІВ МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ ІЗ ДОМІНУЮЧОЮ КУЛЬТУРОЮ

3.1 Програма дослідження

Актуальність роботи полягає у необхідності глибинно дослідити глибинні рівні оцінки взаємодії представників домінуючої культури з представниками субкультур. Такий рівень взаємодії була попередньо вивчено в кількісному дослідженні, яке було проведено під час навчання на бакалавраті. Наразі завдання полягає у поглибленні рівня вивчення конфліктогенних ситуацій, дослідження особливості індивідуальної взаємодії представників різних культур, виявлення можливих проблем, опис імовірних процесів особистісної взаємодії. Аналіз наявних досліджень виявив, що в переважній більшості дослідження, які проводились щодо взаємодії або ставлення до субкультур – зазвичай кількісні. Якісні дослідження вкрай рідко використовувались дослідниками через відсутність необхідності глибинного аналізу взаємодії. Дане ж дослідження – логічне продовження кількісного дослідження, проведеного мною на бакалавраті, яке дозволяє більш глибоко дослідити конфліктогенність і взаємодію представників різних субкультур.

Мета даного дослідження полягає у виявленні глибинних аспектів взаємодії представників домінуючої культури з представниками субкультур.

Задля досягнення мети було поставлено наступні завдання:

1. Виявити розуміння поняття субкультура, дослідити проєктивні показники, що впливають на думку респондентів щодо цього поняття, описати джерела отримання інформації щодо субкультур в респондентів.
2. Виявити глибинне ставлення респондентів до субкультур, описати причини позитивного та негативного ставлення до субкультур.

3. Виявити знання про певні види субкультур, виявити ставлення до них, описати види взаємодії з представниками субкультур.

4. Виявити глибинні причини конфліктогенності між представниками субкультур та домінуючої культури, дізнатись причини конфліктів, описати їх наслідки.

5. Виявити уявлення в респондентів про цінності субкультур, з'ясувати розуміння сутності різних субкультур, розкрити характер ставлення до ціннісних орієнтацій представників субкультур.

6. Прослідити актуальність поточних субкультур в уявленні респондентів, дослідити шлях змінності актуальних субкультур у розрізі поколінь.

7. Описати ставлення до субкультур у родинах серед різних її членів.

Об'єкт даного дослідження – представники домінуючої культури в сучасному українському суспільстві.

Предмет даного дослідження – глибинні рівні взаємодії між представниками домінуючої культури та субкультур.

Було сформовано ряд гіпотез для перевірки.

1. **Гіпотеза.** Розуміння поняття субкультура у респондентів формується через призму формування ставлення до конкретної субкультури.

2. **Гіпотеза.** Респонденти здебільшого вказують на негативне ставлення до субкультур.

3. **Гіпотеза.** Ключовим фактором впливу, який формує ставлення респондентів до субкультури - є ретрансляція цієї субкультури у ЗМК.

4. **Гіпотеза.** В середині родини ставлення до субкультури може бути абсолютно різним.

5. **Гіпотеза.** Конфліктогенність до субкультур виникає здебільшого внаслідок особистого негативного досвіду взаємодії з представниками субкультур.

6. **Гіпотеза.** Чим ближчі ціннісні орієнтири представників субкультур до цінностей респондентів – тим лояльніше у них ставлення до цієї субкультури.

7. **Гіпотеза.** Найбільш актуальна для респондентів субкультура наразі – геймери.

Обґрунтування методу та вибірки

Для поточного дослідження було обрано метод глибинних інтерв'ю, через низку вагомих причин:

- 1) Відсутність потреби у квантифікації даних. Це пояснюється тим, що ключовою задачею ставився глибинний аналіз взаємодії респондентів з представникам субкультур. На попередньому етапі дипломної роботи (тобто бакалаврської) – такі дані квантифікувались, а методом збору інформації була онлайн-анкета. В результаті було визначено певні тенденції у ставленні як до конкретних субкультур, так і розповсюдженості цього феномену в цілому. На наступному етапі переді мною стояла задача глибинного виявлення ставлення до субкультур, ставлення до цих особистостей, аналіз внутрішніх очікувань та теншенів респондентів щодо представників різних субкультур, опис образу представника субкультури і т.д. Фактично проведення глибинних інтерв'ю – є логічним етапом у продовженні роботи над темою субкультур, що була почата ще під час навчання на освітньому рівні бакалаврату.
- 2) Намагання розглянути ставлення до субкультур у розрізі вікових поколінь. Фактично, на другому етапі вже постала більш глибинна задача – а саме ставлення до субкультур серед різних поколінь.

Якщо на першому етапі – опитувалась лише молодь, то на другому етапі дослідження необхідним кроком, для створення та аналізу цілісної картини було затверджено аналіз ставлення до субкультур у розрізі вікових поколінь. Важливим моментом є те, що для того, аби забезпечити рівні умови – відбір відбувався у рамках цілої родини, що підкреслює значення важливості розгляду феномену субкультур у рамках поколінь. Одною з гіпотез дослідження стало те, що навіть в середині родини – в розрізі поколінь – ставлення до субкультур може бути абсолютно різним.

Отже, враховуючи вищезазначені факти – було прийняте рішення польовий етап дослідження провести у формі глибинних інтерв'ю. Попереджаючи питання – чому не було обрано проведення інтерв'ю саме з представниками субкультур – знову ж таки головним завданням дослідження був глибинний аналіз ставлення до представників субкультур представників домінуючої культури. Дослідження субкультур з точки зору представників домінуючої культури у цьому випадку дає змогу зрозуміти настрої, які панують в суспільстві та які транслюють конкретні індивіди, глибинне ставлення до таких субкультур, конфліктогенність між представниками, аналіз ставлення до проявів маргінальності та асоціальної поведінки серед представників субкультур. Апелюючи до позиції, що представників домінуючої культури врешті решт – більше, було визначено в пріоритеті поставити саме представників домінуючої культури.

Тим не менш – представники субкультур навмисно не відсіювались на етапі відбору респондентів, вони мали рівні шанси потрапити у вибірку. Такий хід пояснюється тим, що попередній рекрут відбувався через онлайн скрінер, методом снігової кулі. Саме тому – було досить важко проконтролювати та відсіяти представників субкультур на цьому етапі, відокремити їх від потрапляння до основної вибірки.

Отже, як вже було сказано вище – рекрут відбувався шляхом розсилання онлайн-скрінеру і прохання далі поширити його – через соцмережу Facebook. Першою точкою рекруту стали друзі у Фейсбуці, яким надсилалось посилання на скрінер, з проханням пройти і поширити серед 3-х своїх друзів, які в свою чергу повинні були поширити цей скрінер далі своїм друзям. Логіка побудови скрінеру полягала в тому, що якщо респондент не підходить під критерії, зазначені для відбору – опитування (скрінер) завершується. В результаті 6 родин набрались після 37 ітерацій проходження скрінеру (тобто з 37 проходжень скрінеру – 6 задовольнили всі умови). На цьому етапі було вирішено зупинити скрінер, оскільки 18 респондентів вважалось достатнім для проведення польового етапу. Після проходження скрінеру – з респондентом встановлювався контакт через дані, які він залишав (номер телефону, або E-mail), пояснювалась мета дослідження, обговорювались можливі строки проведення інтерв'ю з ним та членами його родини. На цьому етапі – 2 респондента відмовились від проходження з різних причин. Було вирішено не продовжувати рекрут, а проводити інтерв'ю з вже зарекрутованими респондентами.

Як було зауважено вище – відбирались члени однієї родини, тобто 3 респондентів повинні були представляти одну родину. Це робилось для того, аби опитати кожне покоління родини і наочно виявити різницю між сприйняттям субкультур не тільки з точки зору поколінь, а й з точки зору культури. Важливою гіпотезою для перевірки було те – що більше впливає на ставлення до субкультури – родинне ставлення чи в кожного представника родини сформована власна думка щодо субкультури.

Власне польовий етап дослідження прийшовся на період з 02.03 по 15.04. Такий тривалий етап поля пояснюється декількома факторами:

- 1) Було важко домовитись з респондентами про конкретну дату через те, що фактично респонденти брали участь у дослідженні на добровольних засадах, без будь-яких фінансових мотивацій.
- 2) Початок пандемії COVID-19. Необхідність перенесення інтерв'ю в онлайн режим, декілька випадків зриву онлайн інтерв'ю. Зростання тривоги з цього приводу, що могло б вплинути на якість інтерв'ю. Тому була витримана певна пауза з початку карантину, а польовий етап продовжено після певної стабілізації ситуації.
- 3) Респонденти були в іншому місті, необхідно було домовитись та налаштувати зв'язок з ними за допомогою онлайн.

Отже, в результаті три інтерв'ю було проведено F2F, а решта було проведено онлайн, за допомогою сервісу відео зв'язку – Zoom/Skype. В результаті був отриманий безцінний досвід проведення глибинних онлайн – інтерв'ю, який буде описаний в окремій науковій публікації.

Питання репрезентативності – може бути дуже спірним в цьому дослідженні, проте зазначу що добиватись репрезентативність в глибинних інтерв'ю дуже важко. Знову ж таки зауважимо, що не стояло завдання екстраполювати результати на всю країну – швидше завдання полягало в глибинному аналізі, за фіксуванні певних спостережень, відношень з боку різних поколінь/різниць у цих ставленнях. Також було протестована можливість проведення глибинних інтерв'ю онлайн, що також може стати бекграундом для проведення більш масштабних досліджень, в умовах ізоляції, обмеження пересувань та фізичних контактів. Досвід цього дослідження може слугувати практичним базисом для подальших досліджень субкультур.

Також витримувалась стандартне навантаження на модератора і не проводилось більше 2-х інтерв'ю на день.

3.2. Аналіз результатів дослідження

Отже, аналіз отриманих результатів буде проводитись за таким принципом:

Буде аналізуватись та описуватись загальна думка респондентів, найбільш розповсюджена за кожним конкретним питанням, після чого будуть підкреслюватись та вказуватись окремі деталі, або інші погляди, інше ставлення. Після аналізу на загальному рівні – буде робитись аналіз на рівні поколінь, зазначатимуться відмінності в рамках однієї родини і т.д. Ключовим завданням нижче викладеного аналізу було намагання максимально лаконічно описати ключові висновки дослідженні, дати відповіді на всі поставлені гіпотези, і не впустити важливих деталей.

Почнемо аналіз з того, що зазначимо, що в усіх родинах було дотримано вірний баланс поколінь – тобто в кожній родині було опитано саме наймолодшого представника родини, його батьків та батьків його батьків. Важливим було в цьому переконатись саме в онлайн-інтерв'ю, оскільки не було виключено можливу фальсифікацію результатів, тому це питання задавалось з самого початку інтерв'ю. В цілому кожне інтерв'ю не зайняло більше 60 хв, увагу респондента та його чітку націленість на надання результатів виключно по темі дослідження було важко дотриматись при онлайн опитуваннях, але вважаю, що з цим завданням вдалось впоратись, знову ж таки через той факт, що жодне інтерв'ю не тривало більше години. А з цього іде перший висновок цього дослідження – у разі проведення глибинних онлайн інтерв'ю – його тривалість не повинна перевищувати 1 годину.

В результаті рекруту – на польовому етапі не було виявлено жодного респондента, який, на момент проведення опитування відніс себе до певної субкультури, тому розгляд всіх питань буде в призмі розуміння, що це позиція представників домінуючої культури.

В цілому знання про те, що таке субкультури – наявне у всіх респондентів. Загальна думка респондентів щодо цього приводу відрізняється у конкретних формулюваннях, проте найпоширенішим було формулювання, що “це такі люди, які відчують себе, або діють так, щоб продемонструвати, що вони відмінні від всіх інших людей” . Фактично, під субкультурами респонденти розуміють певні прояви ідентичності, які спостерігаються у окремих груп молоді. Цікаво, що респонденти одностайно зв’язували субкультури з молоддю. На їхнє глибоке переконання – представники субкультур – це люди у віці приблизно до 27 років. Таким чином для представників домінуючої культури – представники субкультур виглядають як молоді люди, які виділяють себе серед інших людей у певних проявах. Серед цих проявів називались найчастіше два критерії:

- **Зовнішній вигляд (одяг, зачіска, макіяж) –**

“...дуже незвично одягаються, одразу дивишся на людину і бачиш що вона якась інакша ніж усі...”

“... в них навіть можуть бути певні бренди, ну тобто для них неприпустимо одягти якийсь інший бренд одягу, оскільки тоді вони втрачають те, що відрізняє їх від звичайних гопників і робить їх фанатами...”

“...такий дуже дивний одяг, я цього взагалі не розумію, навіщо таке вдівати...”

“виглядають дуже стильно, але й є такі, які не вміють вдягатись і тоді ти думаєш – це звичайно безхатченко чи все ж таки хіпстер...”

“за зачіскою їх теж можна впізнати – різнокольорове волосся – ти такий дивишся і думаєш – о, вінішко тян ще одна, не така як усі”.

Надзвичайно важливим є те, що зовнішній вигляд – це ключовий ідентифікатор належності до субкультури серед молоді, кожен респондент молодого віку багато увагу приділяє саме зовнішньому вигляду, при чому

ідентифікує представників субкультур за цим виглядом дуже чітко. Представники інших поколінь ідентифікують представників субкультур також за зовнішнім виглядом, це для них також головний критерій, проте відмінність між молодим поколінням полягає у тому, що вони не ідентифікують представників всіх субкультур за зовнішнім виглядом – тобто для них релевантний лише надзвичайно екстравагантний/маргінальний зовнішній вигляд.

- **Поведінка** – це критерій, який більше релевантний для більш старших респондентів, оскільки вони одразу виділяють певні поведінкові патерни представників субкультур, вказуючи на їх певну маргінальність. Представники молоді – більш лояльно ставляться до поведінкових проявів субкультури, вказуючи на те, що це може бути досить нормальним та прийнятним для них.

“...можуть ходити-кричати, привертати до себе увагу. Всі так дивляться на них з обережністю – не знає що від них і чекати”,

“...дуже такі тихі, скромні, як сирі мишки, а в що вдягаються – навпаки дуже в очі кидається...”,

“...збираються у групи, тоді їх якось можна відрізнити від інших...”,

“...завжди п'яні та неадекватні...”

“...цікаві люди, з ними от дійсно цікаво та незвично час провести – наприклад, робити якийсь перформанс, оточуючи цього не розуміють, але це мистецтво в своєму розумінні...”

“тусити з ними прикольно, можу навіть декілька їх приколів розказати, але це не для запису...”

Знову ж таки на загальному рівні виділяються лише ці дві риси, на детальному рівні, коли ми спускаємось вже до аналізу конкретної субкультури – бачимо що деталі щодо ідентифікації кожної субкультури можуть бути дуже різними. Важливо зазначити також, що ідентифікатори та візуальні коди представників субкультур – це те, що респонденти

ззначають, що вони більше всього знають про субкультури. Фактично з цього ми робимо висновок – що для представників домінуючої культури – субкультури – це перш за все зовнішня оболонка і на цьому знання щодо них можуть закінчуватись.

“...більше всього про них я знаю те – як вони виглядають і як вдягаються, а що за цим стоїть – я не знаю і мені, мабуть, не цікаво це дізнаватись...”

Менше всього респонденти розуміють сутність субкультур, причини, чому молодь стає їх представниками – це для респондентів є великою загадкою, особливо для старшого покоління. Молоде покоління також часто вказує на те, що їм бракує знань щодо того, як їх друзі стають представниками культур.

“...ну от в мене є наприклад друг – хіпстер. Нащо він ним став, як це відбулось – я не розумію і в нього соромлюсь питати – це мабуть щось таке внутрішнє, якась тяга до цього...”

“...невже ти так почав вболівати за цей клуб, що вирішив стати фанатом? Я не до кінця, якщо чесно, розумію мотиви цих людей..”

“...от на прикладі моєї знайомої – вона раніше була ну така звичайна дівка, а потім її як переключило – пофарбувала волосся і вперед. Що в людини в голові в цей час відбувається? Я от для себе це до сих пір не можу пояснити...”

Також молоде покоління більше обізнане про популярні та зрозумілі для них субкультури, молодь більше орієнтується у видах субкультур, в цілому називає та ідентифікує їх більше ніж дорослі. Молодь також більше вказує, що розуміє сутність, напрями субкультур, проте їм важко зрозуміти їх кінцеву мету.

В той же час більше старше покоління бездоганно розбирається у субкультурах свого часу і вказує на те, що вони теж належали до субкультур. Тобто фактично ми бачимо, що представники домінуючої

культури могли належати до субкультур у певний проміжок часу, проте наразі, до сучасних субкультур у них певне упереджене ставлення.

Аналізуючи приналежність до певних субкультур – важливо зазначити, що частина респондентів більш старшого покоління це підтвердила, вказавши на те, що викликає в них приємні спогади.

“...я був панком, зараз дивно про це згадувати, але це були веселі часи, багато чого відбулось, що сформувало моє ставлення до життя...”

“це був період розпаду СРСР, ми слухали західну музику, старались незвично вдягатись – важко сказати, до якої субкультури ми належали, тоді такого поняття не було – мабуть хіпні якісь були...”

Тим не менше, переважна більшість респондентів вказує на те, що вони до субкультур ніколи не належали.

“...я зростала у період союзу, тоді була одна субкультура – піонери, комсомольці (сміється)...”

“...не належав до субкультур, мені було чий зайнятись...”

В цілому ставлення до існування субкультур може бути дуже різне і воно залежить від того, який досвід взаємодії з субкультурою був у конкретного респондента.

Було виділено 3, очевидні групи ставлення:

1. Позитивне. – позитивно до існування субкультур ставляться респонденти, які до моменту опитування належали до представників субкультур та більш молоде покоління. Позитивне ставлення обумовлене тим, що на думку респондентів – це природній шлях розвитку суспільства. Утворення субкультур символізує про правильний рух суспільних рухів, на думку респондентів. Для них це означає, що у молоді існує можливість бути ким завгодно, ким вони хочуть. Для більш молодого покоління позитивне ставлення пов’язано з тим, що представники субкультур – це їхні товарищі.

“...я нормально відношусь, я знаю що це таке, це нормальний етап у житті. Далі стануть звичайними людьми, по собі знаю...”

“...ну в мене багато друзів з субкультур, тому я ставлюсь доволі позитивно. Вони всі дуже щирі, завжди допомагають. Для мене навіть це більше хорошиий знак, оскільки з такою людиною мені цікаво спілкуватись...”

“...ну це означає, що ми врешті решт йдемо правильною дорогою. От наприклад в совку субкультур не було, молодь не мала змогу себе проявити, це каралось, всі повинні були бути схожі один на одного. А зараз вже можна волосся у синє пофарбувати – і ніхто тобі нічого не скаже, це добре як на мене, демократія...”

2. Нейтральне – це найбільш розповсюджене ставлення до субкультур. Нейтрально до субкультур ставляться люди з більш старшого покоління, відносно ліберальних поглядів. При чому це нейтральне ставлення обумовлене тим, що ці респонденти мало контактували напряму з представниками субкультур, або ж вони не мали конфліктів з представниками субкультур. Тобто фактично, такі ліберальні погляди – наслідок відсутності тісних контактів з представниками субкультур.

“...ну насправді ніяк не ставлюсь, лише на вулиці їх бачу періодично. Люди як люди, добре що не п'ють і не хуліганяють...”

“...в мене сусід – футбольний фанат, я про це нещодавно дізналась. Нормально до нього ставлюсь, буває сумки допоможе донести. Спочатку фанатів побоювалась, але він нормальний хлопець, тому до нього спокійно ставлюсь, може інші не такі, але я не зіштовхувалась...”

“...ну подобається їм в чорному ходити – ну мене це взагалі ніяк не чіпає, абсолютно все одно...”

Також лібералізм думок пов'язаний ще з особистим позитивним досвідом контакту з представником субкультур, проте цей досвід може не

екстраполюватись на субкультуру в цілому, оскільки на думку респондентів – це може бути виключенням.

3. Негативне. Негативне ставлення обумовлене перш за все власним досвідом наявності конфліктогенних ситуацій з представниками субкультур, з негативною тематикою освітлення субкультур у ЗМІ і упередженим ставленням до певних субкультур. Надзвичайно важливо підкреслити, що респонденти які ставляться негативно до субкультури – ставляться негативно лише до конкретних субкультур, а до явища в цілому в них ставлення нейтральне. Тобто негативний аспект ставлення формується, перш за все до конкретної субкультури. Це респонденти прямо кажуть, під час інтерв'ю.

“... в цілому нейтрально, але деяких не люблю, в мене були конфлікти з такими людьми, враження від них негативне...”

“... не можу сказати, що позитивно, скоріше навпаки. Вони з одного боку мене не обходять, а з іншого все ж таки інколи здається, що перегинають палку...”

“...негативно ставлюсь, так не можна себе вести, це якесь нехтування мораллю в суспільстві... але не всі такі, звичайно.”

Якщо в цілому казати, які субкультури були згадані під час дослідження респондентами, то це такі субкультури, як:

Хіппі, емо, готи, панки, скінхеди, скейтбордисти, геймери, байкери, хіп хоп субкультура, футбольні хулігани, хіпстери, вінішко тян (ванільки), вегани.

Отже, серед субкультур, які згадувались у негативному контексті були названі наступні:

Футбольні хулігани, панки, готи.

Ключові причини негативного ставлення до цих субкультур – аморальна, антисоціальна поведінка, що загрожує життю та здоров'ю. Далі

більш детально розберемо причини негативного ставлення до кожної субкультури.

Футбольні фанати – найчастіше згадувались у негативному ключі. Головні причини – бійки, хуліганство, масові заворушення. Представники цієї субкультури мають найменш позитивний імідж, при чому формування уяви про них відбувається через ЗМК, ніж через особистий досвід.

Панки – згадуються у негативному ключі більше серед старшого покоління, представники цієї субкультури згадуються у контексті асоціальної поведінки, зловживанні алкоголем, масових заворушеннях. Уява про представників цієї культури формується через власний досвід.

Готи – представники цієї субкультури згадуються, як люди з аморальною поведінкою, яка може шкодити життю та здоров'ю людей і тварин. Уява про цю субкультуру також формується у респондентів через ЗМК. Ця субкультура стає менш актуальною для респондентів.

Вегани – одиничне згадування, респондент був невдоволений тим, що представники цієї субкультури занадто активно та демонстративно відстоюють свої права.

Субкультури, які згадуються у нейтральному ключі:

Геймери, Вінішко-тян, хіп-хоп субкультура. – в цілому тут не можемо виділити окрему субкультури, оскільки майже всі вони мають певну рису – коли ці люди взагалі нічим не заважають і ніяк не втручаються у суспільні процеси, займаються власними справами.

Єдиною субкультурою, яку згадували у позитивному ключі – є хіпстери, проте респонденти вказували, що наразі ця субкультура також втрачає актуальність.

Отже, можемо зробити певний висновок – що в цілому респонденту, не висказуючи негативного ставлення до феномену субкультури як такого – не можуть і назвати різновиди субкультур, до яких вони ставляться позитивно. В той же час респонденти дуже чітко виділяють субкультури,

до яких вони мають конкретні претензії. З цього випливає, що феномен субкультур для респондентів має місце бути і сприймається доволі спокійно, проте певні субкультури можуть викликати у респондентів негативні настрої та очікування.

В цілому знайомі-представники субкультур є серед усіх опитаних молодих респондентів і майже немає серед більш дорослих. Всі опитані молоді люди ставляться позитивно до таких знайомих, не проявляють жодної ворожнечі до них. В той же час дорослі також вказують, що нормально б віднеслись до того, що їх знайомі могли б бути представниками субкультур.

“...головне, щоб людина хороша була, а далі вже хай робить що йому заманеться...”

Що стосується досвіду взаємодії з представниками субкультур – то тут він доволі різний. Так, наприклад, велика частина вказала на те, що цей досвід був і оцінила його як нейтральний. Найчастіше з представниками субкультур респонденти контактували у звичайних щоденних справах і ці контакти не мали ані негативно, ані позитивного забарвлення. Але й є випадки конфліктів з представниками субкультур, тобто негативного досвіду.

“...зробив їм зауваження, так почув стільки всього в свою адресу, що ще в житті ніколи не чув...”

“...не хотіли заспокоюватись, довелось викликати поліцію...”

Таким чином в цілому ставлення до субкультур формується як через призму власного досвіду, так і через ретрансляцію їх іміджу у ЗМК.Що стосується ЗМК – то тут респонденти одностайно вказують на те, що велику кількість інформації про субкультури вони отримують з відти.

Знову ж таки – найбільш конфліктогенною субкультурою респонденти вважають футбольних фанатів, остерігаються їх агресивної, неконтрольованої поведінки і саме це єдина група, щодо якої респонденти

одноставно погоджуються з тим, що її повинна контролювати держава. Найменш конфліктну субкультуру важко виділити, адже називають порівну субкультури геймерів, хіпстерів.

Щодо цінностей субкультур – то для молодого покоління найбільш релевантні ті субкультури, які відображають або максимально схожі на їх власні погляди. Це досить очевидний висновок, проте він підтверджує гіпотезу про те, що ставлення до субкультур формується й через категоріально-ціннісний апарат сприйняття реальності. Фактично ставлення до субкультури у респондента регулюються на рівні ототожнення цінностей, співставлення себе з типовим представником субкультури. Якщо на цьому етапі респондент відчуває, що його власні цінності й світогляд збігаються з цінностями прототипічного представника – тоді він долучається до субкультури. Цей висновок було зроблено на основі відповідей респондентів, які прямо на це вказували.

“...мені найближча субкультура – це хіпстери, тобто мені теж там цікаво книги якісь незвичні читати, музику слухати непопсову, фільми дивитись там дуже оригінальні. Тобто десь у поглядах вони мені дуже близькі...”

“...я люблю пограти в ігри, я не геймер, але розумію увесь цей механізм, шарю що там за процес відбувається і так далі. Можу стрім подивитись, пограти в гру, але я не геймер... Через те, що в мене все ж таке є реальне життя, ігри це не основне для мене... Але міг би бути...”

Стратегічно важливим для дослідження було довести, що ціннісні орієнтації домінуючої культури можуть переплітатись з ціннісними орієнтаціями субкультур. Цей висновок підтверджується на рівні молоді, оскільки молодіжні субкультури – найбільш поширені наразі. Фактично молоді особи, представники домінуючої культури, за збігом певних обставин можуть стати представниками найближчою їм за ціннісними орієнтирами - субкультури.

Респонденти в цілому не вважають субкультури загрозою для держави, для них субкультури – це швидше форма виявлення себе молоддю. Проте, якщо казати про конкретні субкультури – то респонденти вказують на те, що фанатів та панків необхідно тримати під контролем держави.

Найбільш актуальними на даний час субкультурами, на думку молоді (як основних тренд вотчерів субкультур) – є хіпстери, вінішко-тян, геймери. Більш дорослим людям важко сформулювати відповідь на це питання, оскільки вони не слідкують за субкультурами взагалі, проте вони згадують що раніше були популярні панки на території СРСР та рокери.

Також перевірка гіпотези сприйняття субкультур у межах родини продемонструвала, що вона є кардинально різною. Тобто, молодь сприймає субкультури та формулює свою уяву про них через власний досвід, в той час як більш дорослі представники родини здебільшого орієнтуються на інформацію з ЗМК.

Висновки до третього розділу

Отже, згідно з завданнями поставленими до дослідження, було детально проаналізоване ставлення респондентів до субкультури як феномену, а також до конкретних субкультур. В цілому ми можемо зробити висновок, що субкультура – як соціальний феномен позитивно або нейтрально сприймається респондентами. При чому до позитивних відгуків більше схильні представники молодого покоління, в той час як нейтральність зростає зі збільшенням віку. Ключова причина цього – це те, що молоде покоління формує уяву про субкультури через власний досвід, або через знайомих, які є представниками субкультур. Молоде покоління в цілому більше обізнано про них і ставиться більш позитивно, ніж більш дорослі люди. Проте дорослі люди формують своє уявлення про

субкультури через ЗМК. Таким чином ЗМК – це ключове джерело формування іміджу субкультур. Тобто гіпотеза 3 – підтверджена.

В той же час було виявлено що в цілому респонденти орієнтуються у терміні субкультура, розуміють під ним не якусь певну субкультуру, яка для них найбільш відома, а пояснюють це як певний соціальний феномен, який притаманний молоді. Отже, гіпотеза 1 – спростована.

Також респонденти вказують на те, що в цілому в них доволі спокійне ставлення до представників різних субкультур, але й є такі субкультури, в яких у респондентів спостерігається чітке негативне ставлення. До таких субкультур належать, наприклад, футбольні фанати. Гіпотеза 2 частково спростована.

Розглядаючи субкультури в контексті ставлення до них різних членів родини – абсолютно підтвердилась гіпотеза про те, що ставлення до субкультур всередині однієї родини може бути кардинально різним. Було підтверджено, що молодь формує своє уявлення про субкультури через своїх знайомих, вони також частково можуть асимілюватись з цією субкультурою, в той час як більш старші члені родини не мають жодних контактів з представниками субкультур, а їх уявлення про субкультури формується через ЗМК. Отже, гіпотеза 4 підтверджена.

Якщо розглядати конфліктогенність – то варто зазначити, що в цілому конфліктогенність стосовно самого феномену – слабо виражена, майже всі респонденти зазначають, що субкультури – це природній шлях розвитку молодого покоління. Деякі молоді респонденти вказують, що вони можуть приєднатись до субкультури, деякі більш старші респонденти зазначали, що вони були учасниками субкультур, інші не бачать в цьому нічого поганого. В той же час якщо розглядати певний різновид субкультур – то тут уже респонденти кристалізують своє ставлення до них і вказують на те, що вони мають негативне ставлення до певних різновидів. В той же час причиною конфліктогенності є поодинокі

випадки досвіду негативної взаємодії, а також висвітлення у ЗМК субкультур в негативному контексті (наприклад, бійки футбольних фанатів). Таким чином, можемо зробити висновок, що гіпотеза 5 підтверджена.

Також важливі для сприйняття субкультур і ціннісні орієнтири – наприклад, для молодих респондентів асиміляція з субкультурою (приєднання до неї) реальне в тому випадку, якщо субкультура ретранслює схожі цінності з цією особистістю. Доросле покоління вказувало більше на те, що лояльне ставлення до субкультури обґрунтовується відсутністю аморальної, антисоціальної чи маргінальної поведінки з боку цих субкультур. Таким чином гіпотеза 6 частково підтверджена, оскільки вона максимально релевантна для молодого покоління і в меншій мірі для більш похилого.

Стосовно найбільш актуальної та найбільш популярної субкультури на сьогодні – думки респондентів сильно поляризувались і виділити одну чітку, найбільш актуальну субкультуру – неможливо. Серед найбільш популярних називали такі субкультури, як фанати, геймери, хіпстери, панки, готи. Чітко видно різницю у розумінні та знанні різних субкультур серед молоді та їх батьків, молодь абсолютно більше знає субкультур, виділяє найбільш актуальні, на думку молоді найбільш актуальна субкультура – геймери. На думку більш старшого покоління – це готи. Якщо молоді особи в середньому називаються 4-5 субкультур, то більш старі рідко більше 3-х. Отже, гіпотеза 7 також частково підтвердилась.

Мною уже було зазначено, що дане дослідження це другий етап у вивченні особливостей конфліктогенності між представниками двох культур. На бакалавраті було проведене кількісне дослідження, метою якого було також визначення особливостей прояву конфліктогенності. Дане дослідження мало форму онлайн-опитування і було проведено серед студентів факультету соціології.

Якщо говорити про результати бакалаврського дослідження, то на основі отриманих тоді даних, було зроблено висновок, що все – таки у сучасному суспільстві ставлення представників домінуючої культури, представленої студентами факультету соціології КНУ імені Тараса Шевченка, до представників молодіжної субкультури є здебільшого нейтральним (67%). Позитивне ставлення виникло у 16.5% респондентів, а негативне 15,2%. Це означає, конфліктогенність між представниками зазначених культур не прослідковується. Більшість із опитуваних респондентів мали точне сформоване уявлення, що ж представляє собою молодіжна субкультура і могли дати визначення їй. Також було досліджено, що найбільшу соціальну дистанцію опитувані респонденти відчують до відчують до молодіжної субкультури футбольних хуліганів. Про це свідчить 52.1% респондентів, які не пустили б на територію України зазначених представників.

Отже, якщо порівняти загальні результати двох досліджень, то можна зробити висновок, що у більшому обсязі вони збігаються, оскільки як було уже зазначено за результатами проведення глибинних інтерв'ю, явного прояву конфліктогенності між представниками двох культур не прослідковується. Особливо, якщо йдеться мова про молодь. Це можна пояснити тим, що нейтральне ставлення до представників молодіжної субкультури можна пояснити також тенденцією до лібералізації суспільних настроїв, здебільшого серед молоді (зараз у суспільстві пропагується уникнення оціночних ставлень дій і способу життя інших людей, якщо це напряду не стосується тебе). Якщо говорити про рівень інформування стосовно молодіжних субкультур, то обидва дослідження показали, що респонденти розуміють, що представляє собою субкультура. Проте за допомогою саме глибинних інтерв'ю вдалось зрозуміти, що хоч респонденти і розуміють, що таке молодіжна субкультура, її основних цінностей вони можуть точно і не знати. Так само респондентам може

бути невідомо і незрозуміло чому ж молодь вступає до молодіжних субкультур.

Тобто, два дані дослідження є однаково корисними при вивченні молодіжних субкультур, при з'ясуванні взаємодії їй з представниками домінуючої культури. Два дослідження можуть доповнювати одне одного, оскільки за результатами одного ми дізнались кількісну статистику, а от за допомогою проведення якісного дослідження – було з'ясовано саме глибинні аспекти взаємодії.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Отже, згідно з метою поставленою до моєї роботи, що полягала у виявленні особливостей проявів конфліктогенності взаємодії представників молодіжної субкультури з домінуючою культурою можна зробити висновок, що поняття конфліктогенності взаємодії представників молодіжної субкультури із домінуючою культурою представляє собою деструктивне явище, пов'язане із порушенням зв'язків, котрі склались між представниками зазначених культур, ростом соціальної напруги між ними та деградацією соціальних відносин. Конфліктогенність взаємодії представників молодіжної субкультури з домінуючою культурою можна охарактеризувати наявністю негативного ставлення однієї із зазначених культур до іншої, небажанням вступати у соціальні зв'язки один з одним, існуванням великої соціальної дистанції між представниками домінуючої культури та молодіжної субкультури.

До конфліктогенів, котрі породжують напруження у суспільстві та сприяють порушенню зв'язків та стосунків між представниками молодіжної субкультури та домінуючої культури можна віднести зухвалу та девіантну поведінку представників певних субкультурних об'єднань, їх асоціальні настрої, що проявляються у вигляді небажання діяти відповідно до усталених норм та цінностей та агресивного ставлення як до представників інших молодіжних субкультур, так і до представників домінуючої культури. Прикладами таких асоціальних настроїв є хуліганство футбольних хуліганів на стадіонах, поведінка на концертах панків, прояв насилля, жорстокості представників субкультур кримінального (гопники, скінхеди тощо) та радикально-конструктивного спрямування.

На основі результатів проведеного мною дослідження, можна зробити висновок, що субкультура – як соціальний феномен позитивно

або нейтрально сприймається респондентами. Позитивні відгуки все-таки спостерігаються більше у представників молоді, а уявлення про субкультури у дорослих формується через засоби масової комунікації.

Також дане дослідження показало, що респонденти мають доволі спокійне ставлення до представників різних субкультур. Однак наявні також певні субкультури, які сприймаються виключно з негативної точки зору. До таких субкультур належать, наприклад, футбольні фанати.

Ставлення до молодіжних субкультур всередині однієї родини може бути кардинально різним. Оскільки за даними можна зробити висновок, що молодь формує своє уявлення про субкультури через своїх знайомих, вони також частково можуть асимілюватись з цією субкультурою, в той час як більш старші члені родини не мають жодних контактів з представниками субкультур, а їх уявлення про субкультури формується через ЗМК.

Якщо розглядати конфліктогенність – то варто зазначити, що в цілому конфліктогенність стосовно самого феномену не сильно виражена. Майже всі респонденти зазначають, що субкультури – це природній шлях розвитку молодого покоління. Якщо говорити про певний різновид субкультур – то тут уже респонденти кристалізують своє відношення до них і вказують на те, що вони мають негативне ставлення до певних різновидів. В той же час причиною конфліктогенності є поодинокі випадки досвіду негативної взаємодії, а також висвітлення у ЗМІ молодіжних субкультур у негативному контексті (наприклад, бійки футбольних фанатів).

Отже, можна зробити висновок, що стосунки між представниками домінуючої культури з представниками субкультур на даний момент не мають ознак явної конфліктогенності. Взаємодія відбувається рідко, а субкультури – доволі спокійно асимілюються з домінуючою культурою,

що призводить до доволі високої лояльності серед домінуючої культури до представників субкультур.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійченко Г. Конфлікти та їх профілактика як умова успішної інтеграції студентської молоді в суспільство [електронний ресурс] / Г. Андрійченко, І. Бугаєвський. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://xne1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_1_04.pdf.
2. Анцупов А. Я., Шипилов А. И. Словарь конфликтолога. М.: ЭКСМО, 2010. 528 с.
3. Беляев И.А. Культура, субкультура, контркультура / И.А. Беляев, Н.А. Беляева // Духовность и государственность. Сборник научных статей. Выпуск 3; под ред. И.А. Беляева. — Оренбург: Филиал УрАГС в г. Оренбурге, 2002. — 314с.
4. Эванс, П. Как справиться с вербальной агрессией / П. Эванс. – М.: Астрель, 2004. – 253с
5. Грязнова Ю. Г. Конфликтогенность межпоколенного взаимодействия в культуре современного российского общества. [Электронный ресурс] / Грязнова Ю. Г. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://www.vestnik.adygnet.ru/files/2011.3/1239/gryaznova2011_3.pdf.
6. Гуревич П. С. Контркультура // Культурология. XX век. Энциклопедия: в 2 т. СПб., 1998. Т. 1. 322–323с.
7. Давидов Ю.Н. Эстетика нигилизма (Искусство и «новые левые»).М.,1975. – 125с.
8. Джупіна К. Субкультура байкерів в Україні на початку ХХІ століття (на матеріалах м. Києва) [Електронний ресурс] / Катерина Джупіна. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eine_2010_31_10.pdf

9. Донских Д. Г. Понятие и соотношение терминов субкультура и контркультура; криминальная субкультура // Бизнес в законе: экон.-юрид. жур. 2010. № 2. – 315 с.
10. Егидес А. П. Психотехника синтонного общения / А. П. Егидес..2010 – 320 с.
- 11.Ионин Л. Г. Социология культуры: учеб. пособ. для вузов. 4-е изд., перераб. и доп. М.: ИД ВШЭ, 2004. - 427 с.
- 12.Кліменкова А. Культурні коди як чинники формування ціннісних орієнтацій [Електронний ресурс] / А. Кліменкова // Наукові праці [Чорноморського державного університету. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Npchdu soc_2012_201_189_14.pdf.
- 13.Колесин И. Д. Подходы к изучению социокультурных процессов [Електронний ресурс] / Колесин И. Д // Социологические исследования. 1999. № 1. Режим доступу до ресурсу: http://ecsocman.hse.ru/data/905/896/1217/06_kolesin.pdf
- 14.Левикова С. И. Феномен молодежной субкультуры: (социал.-филос. аспект): автореф. дис. ... д-ра филос. наук: спец. 09.00.11: социальная философия. М., 2002. – 607с.
- 15.Левикова С.И. Молодежная субкультура / С. Левикова. – Москва, 2004. – 607с.
- 16.Лисовський В. Т. Социология молодежи / В. Т. Лисовский, Н. М. Боенко, Я. И. Гишинский. – Санкт-Петербург: Издательство С.-Петербургского университета, 1996. – 362 с.
- 17.Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – СПб. : Питер, 2004. – 7-е изд. – 794 с.

18. Мид М. Культура и преемственность. [Электронный ресурс] / Маргарет Мид. – 1978. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.childsoc.ru/doc/virt2.pdf>.
19. Моль А. Социодинамика культуры. М.: Просвещение, 1973. - 406 с
20. Монастырская Н. И. Концепт «конфликтогенность»: определение дефиниций // Science Time. 2014. № 11 (11). 367с.
21. Овчарова Р.В. Практическая психология образования. М.: Академия, 2003. – 448 с.
22. Омельченко Е. Субкультуры и культурные стратегии на молодежной сцене конца XX века: кто кого? [Электронный ресурс] / Елена Омельченко - 2004 – Режим доступа до ресурсу: <http://magazines.russ.ru/nz/2004/4/om8.html>.
23. Омельченко Е. Краткий обзор отечественных и зарубежных теорий молодёжи [Электронный ресурс] / Е. Омельченко. – 2010. – Режим доступа до ресурсу: <https://smolsoc.ru/index.php/2010-09-02-19-29-29>
24. Павелків. Агресія як феномен сучасності в системах молодіжних субкультур [Электронный ресурс] / Павелків. – 2016. – Режим доступа до ресурсу: <http://rmm-journal.onu.edu.ua/index.php/2227-6246/article/view/157857>
25. Парфенюк Д. В. Социально-психологическая направленность представителей молодёжных субкультуры молодёжи ориентированной на доминирующую культуру [Электронный ресурс] / Д. В. Парфенюк // Вестник университета. – 2012. – Режим доступа до ресурсу: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialno-psihologicheskaya-napravlennost-predstaviteley-molodyozhnyh-subkultur-i-molodyozhi-orientirovannoy-na-dominiruyuschuyu/viewer>
26. Поріцька О. Традиційне та модерне в культурних цінностях молоді урбанізованого середовища України: молодіжні субкультури (за матеріалами інтернет-ресурсів) [Электронный ресурс] / О. Поріцька. –

2010. – Режим доступу до ресурсу:
<http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/37885>.
27. Прокопова А. Кто такие «геймеры» [Електронний ресурс] / А. Прокопова // Психолог. центр Макарова. – 2012. – Режим доступу до ресурсу:
http://www.makarova.net/index.php?id=109&option=com_content&task=view.
28. Радзиевский В. А. Ключевые вопросы теории субкультур: украинский контекст [Електронний ресурс] / В. А. Радзиевский // Вестник СПбГУКИ · № 4 (21). – 2014. – Режим доступу до ресурсу:
<https://cyberleninka.ru/article/n/klyuchevye-voprosy-teorii-subkultur-ukrainskiy-kontekst/viewer>.
29. Радзієвський В. О. Конфлікт як квінтесенція делінквентної субкультури [електронний ресурс] / в. о. радзієвський. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuiv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuiv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ku_2013_41_7.pdf
30. Садохин А.П. Межкультурная коммуникация // Межкультурная коммуникация. М.: Альфа-М, Инфра-М, 2004. 289с.
31. Старовойтова І.І. Соціальна ідентифікація як основа формування соціальних спільнот // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук праць. Відп. ред. В.В. Лях. – Вип. 4. – К.,: Укр. Центр духов. культури, 1999. – 320с .
32. Суворовцева Р. речевая агрессия в молодежной субкультуре: защита или нападение? [Електронний ресурс] / Р. Суворовцева, Е. Чернобровкина. – 2011. – Режим доступу до ресурсу:

<https://cyberleninka.ru/article/n/rechevaya-agressiya-v-molodezhnoy-subkulture-zaschita-ili-napadenie>.

- 33.** Сурвілайте Д. Молодіжні субкультури: сутність та особливості функціонування [Електронний ресурс] / Д. Сурвілайте // Актуальні проблеми політики. 2013. Вип. 50. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/appol_2013_50_35.pdf.
- 34.** Товканець О. Молодіжна субкультура і девіантна поведінка [Електронний ресурс] / Оксана Товканець // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuuped_2011_22_61.pdf.
- 35.** Тодорів Л. Молодіжна субкультура як дискурсивний простір конструювання інтерпретативних схем особистості [Електронний ресурс] / Лариса Тодорів // Психологія особистості. № 1 (2). – 2011. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Po_2011_1_27.pdf.
- 36.** Тормосина Н.Г. Аутодеструктивное поведение и подростковые субкультуры. – 2014 – 24с.
- 37.** Февралева Р. С. Подростковая субкультура как фактор социального становления личности. Пенза, 2010. – 356с.

38. Хлабыстова Н. Культура как фактор формирования личности [Электронний ресурс] / Н. ХЛАБЫСТОВА, Ю. ШЕВЦОВ. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://ntk.kubstu.ru/data/mc/0036/1314.pdf>.
39. Цебрик О. Молодіжна субкультура як спосіб самовираження та складова формування особистості підлітка [Електронний ресурс] / О. Цебрик // Матеріали наук.-практ. конференції. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_1_04.pdf.
40. Чупахина И. В. Типология субкультур // Культура народов Причерноморья. 2005. № 68. - 38с.
41. Якуба О. Молодіжні рухи та їх базова типологізація [Електронний ресурс] / Олена Якуба. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ji.lviv.ua/n24texts/yakuba.htm>.
42. Becky Blanchard. The Social Significance of Rap & Hip-Hop Culture [Електронний ресурс] / Becky Blanchard. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://web.stanford.edu/class/e297c/poverty_prejudice/mediarace/socialsignificance.htm.
43. Blackman S. Youth subcultures, normalisation and drug prohibition: The politics of contemporary crisis and change? [Електронний ресурс] / Shane Blackman // British Politics volume 5. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://link.springer.com/article/10.1057/bp.2010.12#citeas>.
44. Brake M. Comparative Youth Culture / Mike Brake. – London, 1985. – 238 с.
45. Gretchen C. The Influence of Rap and Hip-Hop Music: An Analysis on Audience Perceptions of Misogynistic Lyrics [Електронний ресурс] / Cundiff Gretchen // ELON JOURNAL OF UNDERGRADUATE RESEARCH IN COMMUNICATION. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.inquiriesjournal.com/articles/792/the-influence-of->

- rap-and-hip-hop-music-an-analysis-on-audience-perceptions-of-misogynistic-lyrics.
- 46.**Hodkinson P. Youth cultures and the rest of life: subcultures, post-subcultures and beyond [Электронный ресурс] / Paul Hodkinson. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13676261.2015.1098778>.
- 47.**John B. Discourse Constructions of Youth Identities / B. John, G. Alexandra., 2003. – 338 с.
- 48.**Martin M. The Dominant Culture: Living in the Promised Land / Murphy Martin., 2014. – 316 с.
- 49.**McCracken A. Tumblr Youth Subcultures and Media Engagement [Электронный ресурс] / Allison McCracken // Cinema Journal University of Texas Press. – 2017. – Режим доступа до ресурсу: <https://muse.jhu.edu/article/672999>.
- 50.**Pilkington H. Regrounding Youth Cultural Theory (in Post-Socialist Youth Cultural Practice) [Электронный ресурс] / Hilary Pilkington. – 2013. – Режим доступа до ресурсу: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/soc4.12023>.
- 51.**Smolík Josef, Youth Subcultures and Social Pedagogy [Subkultura młodzieżowe i pedagogika społeczna]. Kultura – Społeczeństwo – Edukacja nr 2 (4) 2013, Poznań 2013, pp. 65–81, Adam Mickiewicz University Press. ISBN 978- -83-232-2708-3. ISSN 2300-0422
- 52.**Thornton S. General Introduction. (W:) K. Gelder, S. - ornton. - e Subcultures Reader. London, s. 2000. - 226с
- 53.**Williams P. Teaching and Learning Guide for: Youth-Subculture Studies: Sociological Traditions and Core Concepts / Patrick Williams. // 2008. – 12с.

ДОДАТКИ**Додаток №1****СКРІНЕР****ФІО РЕСПОНДЕНТА:**

ТЕЛЕФОН або E-MAIL:

Добрий день! Я - Надія Салобута, я проводжу дослідження, яке присвячене взаємодії різних поколінь, а також ставленню до субкультур. Дозвольте поставити Вам кілька уточнюючих питань.

ДЕМОГРАФІЯ**1. ВКАЖІТЬ ВАШУ СТАТЬ**

ЧОЛОВІЧА.....1

ЖІНОЧА..... 2

ПЕРЕВІРИТИ КВОТИ!**2. В ЯКОМУ МІСТІ ВИ ПРОЖИВАЄТЕ ПОСТІЙНО?**

КИЇВ.....1

ЛЬВІВ.....2

ОДЕСА.....3

ХАРКІВ.....4

ПОЛТАВА.....5

ІНШЕ6

3. СКІЛЬКИ ВАМ ПОВНИХ РОКІВ?

ТОЧНИЙ ВІК РЕСПОНДЕНТА

ПЕРЕВІРИТИ КВОТИ!

18-23 років1 → **ПРОДОВЖИТИ.**

ПЕРЕВІРИТИ КВОТИ

24 – 39 років.....3 → **ЗАВЕРШИТИ**

40 – 55 років.....4 → **ПРОДОВЖИТИ.**

ПЕРЕВЕРІТИ КВОТИ

60+ років6 → **ПРОДОВЖИТИ.**

ПЕРЕВІРИТИ КВОТИ

ПЕРЕВІРИТИ КВОТИ!

4. ВКАЖІТЬ, БУДЬ-ЛАСКА, ТВЕРДЖЕННЯ, ЯКІ НАЙБІЛЬШЕ ПІДХОДИТЬ ВАМ:

- МОЯ РОДИНА СКЛАДАЄТЬСЯ З БАТЬКІВ, А ТАКОЖ ДІДУСЯ
ТА БАБУСІ → **ПРОДОВЖИТИ.**
- МОЯ РОДИНА СКЛАДАЄТЬСЯ ЛИШЕ З БАТЬКІВ - →
ЗАВЕРШИТИ

5. **ЧИ ГОТОВІ ВАШІ БАТЬКИ, А ТАКОЖ ДІДУСЬ/БАБУСЯ
ВЗЯТЬ УЧАСТЬ В МОЄМУ ДОСЛІДЖЕННІ. ЦЕ НЕ ЗАЙМЕ
БІЛЬШЕ 40 ХВИЛИН.**
- **ТАК → ПРОДОВЖИТИ.**
 - **НІ → ЗАВЕРШИТИ**

**ДЯКУЮ ЗА ВАШІ ЩИРІ ВІДПОВІДІ. ВИ Є САМЕ ТИМ
РЕСПОНДЕНТОМ, КОГО Я ШУКАЮ ДЛЯ УЧАСТІ В
ДОСЛІДЖЕННІ. Я ЗВ'ЯЖУСЬ З ВАМИ ДЛЯ УТОЧНЕННЯ
ДЕТАЛЕЙ.**

Додаток №2

ГАЙД ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ГЛИБИННИХ ІНТЕРВ'Ю

ВСТУП, ПРИВІТАННЯ**5 хв.**

1. Привітання.

2. Пояснення правил бесіди - Дякую Вам за те, що Ви погодилися взяти участь в моєму дослідженні. Перш, ніж ми почнемо, я б хотіла трохи розповісти про правила нашої бесіди.

- Немає правильних / неправильних відповідей - відкрита розмова, вільне висловлювання своєї думки
- Я прошу Вас відповідати щиро
- Все, що мені говорите, дуже важливо для мене, аж до дрібниць, мені дуже цікаві всі подробиці
- Засвідчення в дотриманні конфіденційності
- В процесі бесіди буде здійснюватись аудіо запис для подальшого аналізу результатів

1. Розкажіть про себе: як би ви себе описали, який/яка ви?

2. Розкажіть про вашу родину, з ким ви живете?

1. ОСНОВНА ЧАСТИНА**35 хв.**

3. Тема нашої сьогоднішньої бесіди – субкультури. Розкажіть будь-ласка, чи знаєте ви, що це таке? Як ви розумієте це поняття? Які субкультури ви знаєте? Наскільки добре у вас сформовано розуміння цього поняття? Чи є щось, що на вашу думку ви знаєте менше про субкультури, ніж інші? Чи є щось, що на

вашу думку, ви знаєте більше про субкультури?

4. Чи можете ви себе віднести до певної субкультури? Чи належали ви раніше до певної субкультури? Які у вас спогади з цим періодом?
5. Як в цілому ви ставитесь до того, що існують різні субкультури? Як ви ставитесь до того, що молодь може належати до певної субкультури? Чому ви так ставитесь?
6. Серед тих субкультур, які ви знаєте – будь-ласка, назвіть ті, до яких ви ставитесь негативно. Чому? Що може змінити ваше уявлення про цю субкультуру? Назвіть будь-ласка, субкультури, до яких ви ставитесь позитивно, якщо такі є. Будь-ласка, проранжуйте субкультури – у залежності від вашого ставлення – від тих, що визивають найбільш негативні до тих, хто визиває найменш негативні емоції.
7. Чи є представники субкультур серед ваших знайомих/родичів? Якщо є – то як ви до цього відноситеся, до яких субкультур вони відносяться? Якщо ні – то як би ви до цього поставились?
8. Чи є у вас досвід взаємодії з представниками субкультур? Якщо є – то який це був досвід?
9. Чи були у вас конфліктні ситуації з представниками субкультур? Якщо так – опишіть будь-ласка, детально, як це сталося, з представниками яких субкультур у вас виник конфлікт? Якщо ні – як ви вважаєте, з представником якої субкультури найімовірніше в вас міг би виникнути конфлікт і через що?
10. Цінності/погляди якої субкультури вам найбільш близькі, а якої субкультури – найменше? До якої субкультури ви ставитесь найбільш лояльно, до якої найменше?
11. Чи вважаєте ви існування субкультур загрозою для суспільства? Чи повинна держава більш активно контролювати цю сферу?
12. Які, на вашу думку, субкультури – найбільш актуальні/популярні на даний

час?

13. Чи можете ви назвати субкультури, які раніше були популярні, а зараз ні? Як ви ставились до цих субкультур?
14. Згадайте представника найвідомішої вам субкультури. Як би зараз він увішов до цієї кімнати – як би ви його описали, хто він, які у нього погляди, як він вдягнений, про що він говорить?

Додаток №3

СТРУКТУРА ВИБІРКИ

Вік	Стать	ФІО	Родина	Місто	Метод інтерв'ю	Дата інтерв'ю
18-23	Ж	Х Юлія	Родина Х	Київ	online	9/4/2020
18-23	М	У Володимир	Родина У	Київ	online	17/03/20
18-23	Ж	З Людмила	Родина Z	Львів	online	28/03/20
18-23	М	W Петро	Родина W	Яготин	F2F	05/03/20
40-55	М	Х Олег	Родина Х	Київ	online	10/4/2020
40-55	Ж	У Олена	Родина У	Київ	online	17/03/20
40-55	Ж	З Тамара	Родина Z	Львів	online	28/03/20
40-55	М	W Андрій	Родина W	Яготин	F2F	06/03/20
60+	Ж	Х Ірина	Родина Х	Київ	online	14/4/2020
60+	Ж	У Лариса	Родина У	Київ	online	19/03/20
60+	М	З Віктор	Родина Z	Львів	online	29/03/20
60+	Ж	W Надія	Родина W	Яготин	F2F	06/03/20

Додаток №4

Транскрипт інтерв'ю №1

Вік (18-23)

- Я студентка навчаюсь на факультеті юридичному в Київському філіалі національної Одеської академії. Беру активну участь в університетському житті та також відвідую курси англійської мови.
- Проживаю я в Києві разом із своїми батьками мама татом також із бабусею . Це моя родина.
- Так можливо я недавно наскільки точного of визначення стосовно того що представляє собою молодіжна субкультура. А мені здається на мою думку що це якась група людей і мабуть молодих людей а які поділяють певні традиції а можливо Навіть звички вони можуть там зустрічатися разом Вони можуть проводити спільний час а можливо навіть разом щось організують. Тобто це група людей молодих яких щось поєднує. Це такі люди, які відчувають себе, або діють так, щоб продемонструвати, що вони відмінні від всіх інших людей.
- Насправді Я знаю багато молодіжних субкультур, Мені здається. Просто у нас в університеті та у школі були окремі предмети, де ми розглядали дані поняття наприклад навіть ні предмети зараз не пригадаю. Стосовно молодіжних субкультур були раніше емо, вони були такі завжди похмурі і в них ніби постійно був поганий настрій. А також готи це такі вони слухали гучну музику панки і вони повинні бути білими блідими і носити чорний одяг. раніше були хіпі, репери також Молодіжна субкультура зараз Геймерів є, мабуть і Футбольні фанати, хіпстери.

Просто певні субкультури є і правда цікаві люди, з ними от дійсно цікаво та незвично час провести – наприклад, робити якийсь

перформанс, оточуючи цього не розуміють, але це мистецтво в своєму розумінні.

- Мені здається що я досить чітко розумію, що таке Молодіжна субкультура. Оскільки у нас в університеті були предмети, також декілька моїх знайомих з мого міста Навіть моєї школи були представниками молодіжних субкультур.
- Я чітко розумію що таке молодіжна субкультура На мою думку але я не завжди можу зрозуміти що ж так приваблює в даній субкультурі. От я не завжди розумію, чому вони стають членами субкультур, що їх приваблює там. Можливо тематика, світогляд, точно не знаю, ХМ.А може одяг?
- Тому , що одяг завжди передавав суть субкультури. От наприклад емо носили рожеві волосся, різні пояси в клітинку, готи і панки одягались в чорне, репери у широкі штани. Тобто цей одяг був важливим для цих людей.
- Стосовно поведінки можна сказати , що вона у всіх була по-різному складена. Одні спокійні, самі групувались і все. Деякі я читала могли і проявлять агресію.
- Ні я не є представником субкультур. І ніколи не хотіла бути, я норм ставлюсь, а от бути то мабуть ні. Але у мене багато друзів з субкультур, тому я ставлюсь доволі позитивно. Вони всі дуже щирі, завжди допомагають. Для мене навіть це більше хороший знак, оскільки з такою людиною мені цікаво спілкуватись.
- Я нормально ставлюсь до субкультур, якщо вони адекватні звісно. Хай тільки мене не трогають, а якщо у них є свої цінності, то хай так і буде. Що мені до них.
- Негативно мабуть до футбольних хуліганів, так як вони можуть проявляти себе агресивно. Були з батьком на матчі раз і я навіть сильно була налякана. По телевізору завжди висвітлюють їх у

поганому тлі. Також в університеті розказували, що скінхеди могли нападати на людей. Як добре що зараз їх немає

- Позитивно можу ставитись до геймерів. А що грають собі і хай грають. Кожен розподіляє час по своєму. Тато теж любить пограти, та і я любила раніше Сімс, а зараз пари, нема так багато часу.
- Та і до хіпстерів я теж нормально ставлюсь.
- Я уже казала, що двоє зі школи були представниками. Були готи. Не знаю що з ними зараз, але тоді ходили у чорному. Завжди удвох. Знаю, що вони збираються на цвинтарі. Це звісно треш. Вони не спілкувались зі мною. Я з ними теж.
- В університеті, був хлопець із ультрасу. Ну він був у моїй групі, він такий дивний і трохи нахаба. Думаю це через те, що він ультрас. Але є і інші друзі мої, я уже говорила, що вони хороші люди, правдв, із своїми інтересам, а вище то представників агресивних субкультур я описала.

І те, що зараз є багато субкультур це означає те, що ми врешті решт йдемо правильною дорогою. От наприклад в совку субкультур не було, молодь не мала змогу себе проявити, це каралось, всі повинні були бути схожі один на одного. А зараз вже можна волосся у синє пофарбувати – і ніхто тобі нічого не скаже, це добре як на мене, демократія.

- Конфлікт із представниками молодіжних субкультур був тільки на футболі, коли вони правда вели себе як бидло. І все, слава Богу.
- Цінності найближчі до хіпстерів мабуть. Я теж більше індивідуаліст, і стилем одягу точно як вони. Мама завжди каже, що я малий хіпстер. ГИГИ. Також тобто мені теж там цікаво книги якісь незвичні читати, музику слухати непопсову, фільми дивитись там дуже оригінальні. Тобто десь у поглядах вони мені дуже близькі.

- Ну якщо вони адекватно ведуть себе то навіщо контроль. Хай займаються чим хочуть, це нормальний процес соціалізації людини. Але якщо є правда агресивні прояви, такі як футбольні фанати - то звісно тут без уряду ніяк, без впливу їх батьків.
- Найбільш популярні - хіпстери давно були і зараз є, всякі тітокери, геймери, той самий ультрас, воркаутери.
- Раніше були популярними хіпі, готи, панки, емо, скінхеди.Та байкери.

Транскрипт інтерв'ю №2

Вік (18-23)

- Я студент другого курсу. Факультет міжнародної економіки. Паралельно пробую писати сайти. Це як моє хобі.
- Живу у Києві із мамою та бабусяю.
- Ну субкультура, це стосується молоді. Якась ем група, колектив, який об'єднує людей за певним критерієм. Там одяг носять однаковий, тусовки якісь, якісь свої штуки придумують. Щось типу такого. Дуже незвично одягаються, одразу дивишся на людину і бачиш що вона якась інакша ніж усі.
- Знаю геймерів, реперів, хіп хоперів, байкери теж навіть зараз збираються, ванільки є таке чув, готи, панки, емо, скінхеди, хіпі була раніше.
- Та знаю я це поняття, думаю я правильно сказав. Ну може не так як в книжках написано, але суть передав, да? Ну та в кожному своя думка, але думаю ми приблизно однаково говорим.
- Ні, я не є представником субкультури. Люблю в ігри трохи пограти, але трохи. Багато інших задач є.
- Та нейтрально. Хай будуть, якщо їм ок. Мені аби мене не обходили. Але насправді, якщо їх, їх батьків все влаштовує то хай буде. Ну насправді ніяк не ставлюсь, лише на вулиці їх бачу періодично. Люди як люди, добре що не п'ють і не хуліганять. Але ж вони часом одягаються по-дивному, для того щоб визвати увагу наприклад, якийсь епатаж. І ти такий думаєш ну до чого це? Але мабуть то пов'язано із їхніми цінностями, але я в цьому не сильний. Поведінка буває дивна у них, ходять там разом, або шугаються, або нападають, точніше раніше чув нападали, скінхеди ніби, но я можу бути неправим. Зараз ніби успокоїлись.

- Та я уже сказав, що хай собі існують, як їм хочеться. Молоді завжди хочеться десь діти свій вільний час, от вона і шукає собі пригод. Ну або хочеться щось комусь доказати, я сам такий, але доказую це по іншому.
- Негативно я не ставлюсь ні до кого, є просто субкультури, які можуть проявляти себе не дуже з позитивного боку. Але щоб таке прям негативне ставлення, то такого нема.
- Позитивно ну до геймерів, хіпстерів. От якщо геймери, то теж я люблю пограти в ігри, я не геймер, але розумію увесь цей механізм, шарю що там за процес відбувається і так далі. Можу стрім подивитись, пограти в ігру, але я не геймер... Через те, що в мене все ж таке є реальне життя, ігри це не основне для мене... Але міг би бути. Та нормальні вони мені здається, ті що на скейтах катаються на Поштової теж норм. Це ж об'єднання, а значить і субкультура, да? На моє ставлення можуть вплинути якісь прояви агресії чи що. Конфлікти, якщо буде якась загроза суспільству, моїм батькам. А так поки все ок, то мені нема чого до них погано ставиться.
- У мене друг на скейті любить знову ж таки на Поштової їздить, я навіть якось із ним ходив, то норм.
- Ну от була взаємодія із цим другом, він хороша людина, оо мені все рівно чим він займається. Хоча вважаю скейт крутою штукою, теж собі хочу. Ну або часто можу зупинитись на майдані коли виступають денсери. Ну це ж теж субкультура як нам мене. Буває круті. Можу і подивитись якийсь час.
- Так конфліктів не було ні. Не пригадую. Я в принципі не конфліктний, якщо мене не трогають. Якщо б тонули то був би конфлікт звісно, а так ні.
- Якщо субкультура адекватна, то чого вона загроза? Якщо звісно це прям іноді були прояви агресії – то оді можливо да, але хух поки

такого зі мною не було. Но я читав про поодинокі виступи такого, особливо раніше.

- Найбільше актуальні ці скейтбордисти, геймери, футбольні фанати. Раніше були хіпі і готи, панки, зараз мабуть уже нема, або вони маскуються, ахахах. О до речі знову є таки на Поштової часто є байкери, прям багато так байків.

Транскрипт інтерв'ю №3

Вік (18-23)

- Добрий день! Я закінчила уже бакалаврат на факультеті обліку та аудиту. Далі навчатись не пішла, а пішла відразу працювати.
- Проживаю з мамою, татом та дідусем і бабусею в будинку. Але скоро планую зїїжджати.
- Субкультура на мою думку це близьке до молодого угруповання. Угруповання може бути за інтересами, вподобаннями, смаками у одязі, активностях. Загалом щось має об'єднувати усіх цих людей. І без цього ніяк. Но не суперечити, бо то уже контркультури. Пари не минули дарма, бо мабуть у всіх про це учили.
В них навіть можуть бути певні бренди, ну тобто для них неприпустимо одягти якийсь інший бренд одягу, оскільки тоді вони втрачають те, що відрізняє їх від звичайних гопників і робить їх фанатами.
Деякі можуть бути такі тихі, скромні, як сирі мишки, а в що вдягаються – навпаки дуже в очі кидається.
- Ні, я не представник молодіжної субкультури, і ніколи ним не була.
- Ну хай собі існують, я намагаюсь мислити не шаблонно. Дехто із моїх друзів є представниками субкультур, і якщо ця субкультура нормальна – то чому ні. Мені здається це нормально коли люди збираються за інтересами.
- Я скоріше нейтрально до цього ставлюсь. Типу я не є представником, але не виступаю проти, но і долучатись не буду.
- Позитивно ставлюсь до тих субкультур, які собі існують, але нікому не завдають шкоди. Насправді чесно зізнаюсь, я не до кінця розбираюсь, що ж так приваблює молодь у тих субкультурах. Немає якоїсь позитивності чи негативності. Є ті субкультури, які можуть гано проявити себе, це наприклад скінхеди раніше були. Зараз

футбольні хулігани. Постійно матчі зривають, після матчів бійки влаштовують. Могли б просто нормально насолоджуватись футболом а не ось це все. Але якщо б ці субкультури нормально себе проявляли, то все було б добре. І б сприймали їх добре, без жодного упередження.

- Ну нормально я ставлюсь до реперів, взагалі люблю реп музику, хіп хоп, ден серів.
- Мама розказувала, що раніше могла поїдити на байку, типу тусувалась із байкерами, оо, вважаю це прикольно, але вона б не хотіла щоб я таким займалась, ахах. Але зараз вона уже ні. Ну в школі були знайомі. Декілька було готів, панків. Ну і звісно ж репери, починали хлопці писати свою музику, вона доречі могла містити лайливі слова, але це фішка у реперів, про це всі знають. Я нормально до цих всіх представників ставлюсь, бо я ціную їх цінності, це значить що вони чимось цікавляться, а це уже добре. Не говорячи правда проя кісь агресивні прояви субкультур. Але зараз я сподіваюсь такого вже нема. Бо і так у сучасному світі вистачає бід.
- Досвіду особо нема. Просто я думаю, що коли людина вступає до молодіжної субкультури вона ніби замикається і починає спілкуватись тільки із іншими представниками. Тому я і не спілкуюсь із ними. Не можу сказати, що дуже і хотілося б. Але можна було б чого і ні. Досвід є досвід. Доречі.
- Та конфліктів у мене не було, тільки могла бачити по телевізору чи в Інтернеті заворушки, спричинені футбольними фанатами. От зрозуміть не можу, чого вони так роблять? Ну ж нормальні вболівальники? Їм що бракує якогось екшену сьогодні? То мені здається і так існує різного роду проблеми, агресія і тд, щоб оце ще під часу футболу і після щось подібне проявляти.

- Я не дуже розбираюсь у цінностях інших субкультур. Класно, що у них спільні інтереси, я це навіть підтримую. Ну от в мене є наприклад друг – хіпстер. Нащо він ним став, як це відбулось – я не розумію і в нього соромлюсь питати – це мабуть щось таке внутрішнє, якась тяга до цього. Найменше мої цінності перетнулись би мабуть із цінностями субкультур, які виражають агресію. З тими самим скінхедами походу. Або з футбольними хуліганами. Невже ти так почав вболівати за цей клуб, що вирішив стати ярим фанатом? Я не до кінця, якщо чесно, розумію мотиви цих людей.
- - Якщо дана субкультура адекватна, то чому вона загроза? Про агресивні субкультури я вже зазначала. Думаю вони можуть нести у собі загрозу, але зараз я думаю такого уже немає, ну або є незначні поодинокі приклади.
- Актуальні – хіпстери, геймери, хіп хоп культура, футбольні хулігани, знаю ще вінішко тян.
- Раніше популярними дуже були хіпі, зараз ні. Ну і ще панки там готи різні. О і емо.

Транскрипт інтерв'ю №4

Вік (18-23)

- Я закінчив МАУП в місті Яготин і на даний момент проживаю із батьками та бабусею, однак скоро планую з'їжджати із дівчиною жити окремо.
- Молодіжна субкультура – це те що представляє собою група молоді, яка може часто збиратись, проводить спільний час. У неї можуть бути спільні звички, точно спільний, тобто одягатись можуть за однією манерою одяг. Якщо ми візьмемо готи – то там чорний одяг, хіпстери – то там якісь великі речі. Я думаю, що я правильно сказав про субкультури, але я ніколи не був представником її, тому там мабуть щось складніше є ніж просто одяг та поведінка, якісь традиції, але я далекий від цього загалом. виглядають дуже стильно, але й є такі, які не вміють вдягатись і тоді ти думаєш – це звичайно безхатченко чи все ж таки хіпстер. От на прикладі моєї знайомої – вона раніше була ну така звичайна дівка, а потім її як переклинило – пофарбувала волосся і вперед. Що в людини в голові в цей час відбувається? Я от для себе це до сих пір не можу пояснити.
- Ні, не можу, можливо хіба що до геймерів, але думаю, що ні, бо я хоч і граю, але не так багато як вони.
- Та хай собі існують. Правда мені не подобається як вони іноді ходять по вулицях у своєму жахливому одязі, це якщо говорити про окремі субкультури. Ну а так то чому ні. Якщо молоді так легше жити, там справляться із своїми проблемами, то чому ні.
- Ну не те, щоб негативно, а скоріше нейтрально. Тобто я є не був представником субкультури, але норм сталося якщо мої друзі будуть, ну якщо правда це не змінить їх у негативну сторону звісно. А то думаю, що може бути і таке.

- Позитивно мабуть до реперів, ну а що? Я і сам реп люблю. Плюс агресії вони не проявляють. І багато відомих людей реперів є. Такі популярні зараз, чого б і ні. Ну геймери норм, а що грають у свою Доту днями (це гра така, ахахах). І до речі за турніри Доти можна виграти нормальні гроші. Тому тут субкультура уже навіть може впливати на дохід. Правда часу багато треба витратити на це. Це не дуже класно, бо як на мене є інші важливіші справи і професії ніж просто грати в ігри днями. Плюс батьки б особо не одобрили б звісно.
- Ну якщо проранжувать, то найгірше сталюсь до скінхедів, хоча ця субкультура буле більше популярна раніше, готи, панки, ну і закінчується цими ж геймерами походу, реперами. А погано що до ультраса ставлюсь, футбол люблю, а цих дикунів ні.
- У нас в Яготині декілька готів є, ну я думаю, що вони готи, бо одягаються у чорне. Так то є багато хто любить у доту пограть і може так залипнути на всю ніч. Насправді я з тими готами не спілкуюсь, у них ніби зарита і відгороджена від усіх група. Але мені нормально що вони є, єдине, що звісно виділяються із натовпу, і бачу, що не тільки я звертаю на них увагу, а і решта. Просто ми звикли до ординарних людей, звичайний одяг і так далі, і якщо щось ніби не так, як ми це спланували, то це вже проти нормоване і не повинно запускатись. Але я думаю, серед молоді це все ще нормально сприймається, а от у старших поколіннях – думаю ні. Принаймні мої б батьки точно не хотіли, щоб я таким займався.
- Та такого великого досвіду спілкування немає. Я не проти цих субкультур, але у житті з ними і не перетинаюсь. Якщо ці субкультури просто групи по інтересах, то чому ні, хай будуть.
- Конфліктів особо не було. Правда раз бачив, коли проходив повз гот, весь у чорному одязі, ну ще із проколотими вухами, то коли

повз йшла маленька дівчинка, то вона злякалась і почала плакати. Тобто її злякав цей епатажний вигляд, вона не зрозуміла що це. Мабуть просто ще не знала, про те, що і таке може бути. Це якось до прикладу згадалось.

- Ну якщо чесно то я не дуже розбираюсь у цінностях, типу чому саме люди вступають і так далі. Мабуть, до реперів як я вже казав, люблю слухати, та і стиль одягу у мене схожий, теж великі речі.
- Якщо ці субкультури без якихось там поганих звичок проявів то ні. Якщо звісно вони можуть негативно впливати на суспільство – то хай би уряд і контролював. Але знову ж таки звичайних собі молодих людей які ходять зграйками, співають (не напругаючи інших свої пісеньки) не треба чіпати. Це нормально я вважаю. Всі повз це проходять.
- Актуальними є репери, геймери, вінішко тям знаю, особливо не у нас в країна а ближче до Китаю там, Кореї. Зараз люди у тік тоці завсають, мабуть же є якась субкультура стосовно всіх цих залежних від Інтернету, тік току, соц. мереж, але не знаю як це точно називається.
-
- У раніше були скінхеди, чув, хіпі, ті самі панки. О, і байкери було модно, але у нас зараз теж по Яготину декілька аля байкарів їздить (сміх).

Транскрипт інтерв'ю №5

Вік (40-55)

- Мне 40 лет я коренной киевлянин.
- Я юрист
- С женой и у меня есть дочь. И с мамой
- Ну я так понимаю что это какие-то люди которые по общим интересам собирается заниматься какой-то деятельностью, но я правильно понимаю да?
- Я так понимаю футбольные фанаты и попадают под это описание субкультуры. я просто Почему сразу же не вспомнил , потому что я фанат футбола, но Ну я коренной киевлянин. Но в этой субкультуре у меня немного смущает слишком активные действия фанатах когда закидывает поле дымом когда ломают трибуны Я считаю что это очень неправильно.
- Есть напротив история о том как я со своей дочерью ходил на футбол. Я думаю мое мнение совпадает с мнением других, поскольку оно есть достаточно базовым.
- Я не знаю если есть такая субкультура как субкультура геймеров, то наверное всего я мог бы раньше быть его представителем. Некоторую часть дня я посвящаю играм таким как "герой" такие как Warcraft counter-strike они появились когда я был там так расцвете сил и поэтому этой этому увлечению я уделяю некоторое время. ностальгирую, играю с друзьями по сети.
- Я отношусь к этому нормально потому что считаю что люди все разные развлечения и разные взгляды на жизнь. кто-то любит рисовать кто-то любит не знаю что там строить ломать кто-то любит тоже.И каждый человек може Заниматься тем чем хочет. Поэтому да конечно нормально отношусь.

- Негативно отношусь к субкультуре футбольных хулиганов так как насилие ненавижу, также бездумные действия которые могут пугать окружающих людей в социуме. Просто есть Действительно представители этой же субкультуры но они ведут себя в рамках приличия. Никого не пугает их поведение. наоборот подбадривает любовь к футболу. Они заряжают позитивом других болельщиков Я когда-то ездил Германию на матч Боруссии Дортмунд болельщики просто настолько заряжает энергией что хочется весь ночь простоять даже не сидя смотреть его.
- Наверное позитивной для меня есть субкультура геймеров, потому что я был и сам раньше игроком. К тому же сегодня дание представитили очень хорошо зарабатия Негативно отношусь к футбольным фанатам в рамках разумного. Ну я застал времена когда ещё были панки готы. К ним тоже не так хорошо отношусь. Просто не понимаю людей которые хотят просто выделиться из толпы. Положительно отношусь к геймерам, субкультурам которые не проявляют себе что-то такого негативного Например скейтбордисти и там всякие уличные хипстеры ,денсери на майдане.
- Ну у моей семье никто по моему мнению не увлекается субкультурами. Дочь моя точно не относится к субкультурам. Ранее у меня были знакомые представители субкультур но в принципе я отношусь хорошо нормально неправильно лишь бы был хороший человек и лишь бы не вредило обществу.
- Ранняя я знал несколько представителей молодежных субкультур но взаимодействие с ними у меня не было единственное Мне не нравится вот как пример Футбольные хулиганы, тоесть поодинокие субкультуры которые причиняют вред обществу.
- У меня были конфликтные ситуации с представителями молодежной субкультуры например один раз я был на футболе и я был напуган

также как и моя дочь Это был финал Кубка Украины Динамо Шахтер несколько лет назад в тот день Динамо выиграло и фанаты сочли интересной мыслью разнести стадион в щепки.

- Ценности Ну совпадают с субкультурой геймеров. Ну скорее речь идет не о ценностях а об общих интересах играх увлечениях активности
- Мне кажется что субкультур субкультура это всё-таки природный естественный процесс развития молодёжи. Не имею ничего против молодежных субкультур Если же они несут за собой асоциальные проявления конфликтов.
- Кажется что наиболее актуальным и есть субкультура Геймеров скейтбордистов Hip Hop Dance Вот например на Майдане выступают в часто также скейтбордисты на Почтовой мы можем видеть представителей. Государство должно контролировать молодежные субкультуры которая выходит из-под контроля и проявляют деструктивные поведение.
- Была популярная субкультуры панки готы эмо скинхеды хиппы очень кстати было популярная скульптура наверное где-то рокеры байкеры хотя байкеры сегодня тоже есть вот. Я был полезен вашему исследованию.

Транскрипт інтерв'ю №6

Вік (40-55)

- Я працюю у лікарні. Врач – стоматолог.
- Маю сина та дочку. Живем разом із моєю мамою. Із чоловіком у розлученні уже давно.
- Субкультура це поняття молодьожне. Ми говорим про субкультуру коли хочем розказати про те, що є якась група, яка сама займається своїми справами, має якісь там схожі інтереси. І звісно одягається по однаковому. Так чи то у великі речі, чи то в чорний одяг, чи навпаки у щось яскраве, і воно може часто викликать якесь здивування від людей. Ну типу ти чого це напер? Тобі що немає чого нормального одягнуть. У них може бути такий дуже дивний одяг, я цього взагалі не розумію, навіщо таке вдівати. За зачіскою їх теж можна впізнати – різнокольорове волосся – ти такий дивишся і думаєш – о, вінішко тян ще одна, не така як усі.
- Ні, зараз ні, не можу, але раніше я любила кататися на байку, може тоді я була байкером? Ахахах, не знаю точно. Але то було класно, молодість, всі справи.
- Ну хай собі будуть, хай тільки мене не трогають і мою сім'ю. Я звісно теж по молоді чимсь таким любила займатися, гулять там десь, і нічого, виросла нормальною людиною. Но хай би тільки не жорстокість. Бо ото як понапоказують про ту жорстокість по телевизорах, та інтернетах, то це кошмар.
- Ну зараз знайомих представників точно немає, ми уже таким не займаємся, ахахах. Ну а дітей знайомих я не знаю, мої не є представниками, я про них такого не помічала принаймні.
- Ну негативу особо то і нема, але якщо це якесь насилля, жах, там розпуста, то звісно це погано. Не повинні молодьож наша таке робить, але усяке бува. І от я ж не розумію, чого вони правда

вступають у ті молоді культури, але я думаю, що повиростають і все добре буде, це цей перехідний період так впливає. То негативно до тих футбольних хуліганів, чи як там вони. Взагалі той дурацький футбол не люблю, а коли ще ті фанати там дуріють, то взагалі. Ну а нормально до байкарів мабуть. Люблю швидку їзду, але це ж так небезпечно. І не дай Бог мої діти будуть таким займатись.

- Досвід ну такий собі є мабуть. Дружила із своїми ж іншими тими, хто на байку їздив, бо у мене ж не було. Але то так пару раз було. А так то зараз їх всіх цих представите лей не особо видно, то особо я з ними не перетинаюсь. Від дітей не особо чую.

Та і в мене сусід – футбольний фанат, я про це нещодавно дізналась. Нормально до нього ставлюсь, буває сумки допоможе донести. Спочатку фанатів побоювалась, але він нормальний хлопець, тому до нього спокійно ставлюсь, може інші не такі, але я не зіштовхувалась. Але по телевізору могла бачить, про те, що існують такі агресивні представники цієї субкультури.

- Конфліктів особо не було, але можуть по телевізору показувать всякі страхіття про дитяче насилля, думаю, що і субкультури можуть у цьому участвувать. Але коли все-нормально, то хай би собі були. Їм же теж треба спілкуватись із своїми ровесниками.
- Ну по цінностях – то мабуть із байкерами, але раніше, зараз уже ні. А так то більше не з ким. Я не сообо знаю, чого вони туди вступають, знаю, що це таке субкультура, а от які там транслюються цінності то уже невідоме мені.
- Не знаю нових субкультур, там танцівники може якісь, ті хто постійно в Інтернеті сидить, це субкультура, ні? А то таких багато, мні здається зараз з тим, що все реальне життя перейшло в Інтрнет, то вони і не групуються уже. Хіба шо якісь віртуальні субкультури.
- Ну та раніше були хіпі, байкери, але зараз теж є. готи, панки.

Транскрипт інтерв'ю №7

Вік (40-55)

- Я працюю вчителем у школі викладаю географію у старшій школі. Дуже люблю і дуже люблю дітей. Проживаю я з дочкою, а також з дідусем та бабусею тобто своїми батьками. Проживаю в будинку. Дуже багато в мене вільного часу.
- Так я працюю в школі а і постійно комунікувати з дітьми. Мені здається що я точно розумію, що таке Молодіжна субкультура явища яке було популярним завжди серед молоді звісно. Так би мовити угруповання об'єднання дітей людей молоді, які мають щось спільне. Спільні уподобання, преференції, цінності, а стиль. Одяг також у них схожий. Це те, Ощо допомагає вирізнитись. Проявити свою індивідуальність. Одяг дуже важливий точніше зовнішній вигляд. У школі у нас в принципі є представники таких молодіжних субкультур. Можуть ходити-кричати, привертати до себе увагу. Всі так дивляться на них з обережністю – не знає що від них і чекати. Але потрібно ставитись гарно і до таких випадків теж. Ну подобається їм в чорному ходити – ну мене це взагалі ніяк не чіпає, абсолютно все одно.
- Ні я не є представником молодіжної субкультури, і не належала, мені було чим зайнятись.
- Раніше я також належала до родини вчителів. Тому нам дуже важливо було як показувати себе мене і не відрізнятись, гарно навчатися, тому власне Я навіть не думала про те що я можу бути представником молодіжних субкультур якимось мене цікавило зовсім інше Мені не було цікаво. Тобто я мала друзів, але не так щоб я там завжди гуляла з ними постійно. І лише з ними одними, а навпаки в мене було багато друзів не тільки представників цієї групи.

- Так як я працюю із молоді. Я знаю що це такий достатнього нормальний період важливо просто нормально до нього ставитись. Не розцінювати це як щось Асоціальне як щось таке що завжди суперечить нормам. Звісно є молодіжні субкультури які суперечать нормам, але в принципі завжди з часом і на місці батьків потрібно просто перечекати і на місці дорослих інших потрібно просто не нервувати, оскільки для молоді це нормально.
- Та я в принципі не маю негативного ставлення до молодіжних субкультур скоріше навіть нейтрального оскільки позитивному також них мало тому що якщо ми говоримо саме про якийсь асоціальні молодіжні субкультури то вони також є власне Через них я не можу сказати що це виключно позитивне явище. Однак завжди намагаюсь уникати цих суб'єктивних показників і до кожного випадку підходити комплексно. Негативно можу ставитись до тих субкультур які мають асоціальні прояви. Я працюю в школі я багато цього вже бачила. Наприклад вони можуть зривати уроки. Знаєш що раніше скінчили Вони також проявляють агресивність до інших субкультур, наприклад лякати їх. Також представники субкультур можуть також в людних місцях не говорю зараз про вживання наркотиків тютюну або наприклад там взагалі дуже поганих причин як кримінал також раніше все було. Тому до таких молодіжних субкультур я ставлюсь погано. А взагалі до явища культури абсолютно нормально.
- Всі суспільства жили в такі часи і далі продовжують жити.
- На даний момент Серед моїх родичів дітей немає представників молодіжних субкультур. поодинокі приклади є звісно, наприклад є декілька субкультур готів, їм просто цікаві цінності, просто подобається манера одягання в чорний одяг і вони просто ходять типу показують й також молодіжна субкультура хіпстерів. вони

були раніше дуже популярні але і зараз також є хоча в принципі до субкультури хіпстерів можна віднести половину теперішньої молоді, оскільки по-їхньому одягу: оверсайз, великі якісь кофти Та в принципі все що стосується одягу.

- Особливих конфліктів не було, але було коли були конфлікти шкільного характеру, там наприклад постійні прогули цих представників, поведінка в школі ненаякраще. Або також можна згадати субкультуру футбольних хуліганів, які ведуть себе просто дико під час футболу, або після. Особисто у мене немає конфліктів із ними, але навіть діти в школі говорили, що це дико так робити. І навіщо?
- Найбільш близькі, ой та навіть не знаю, запитали теж. Не думала навіть про це ніколи, так і складно відповісти.
- Уряду Мені здається так багато питань які уряд має контролювати .Але якщо є якісь погано асоціальні впливи на суспільство в цілому це звичайно уряд міг би контролювати це як мінімум якимись нормами або тд.Намолочено під контрольована тому навіть не знаю як щоб уряд почав Контролювати ці молодіжні субкультури щоб вони якби назло почали ще робити далі тому що об'єднуються молодіжні субкультури для того щобтату щоб показати що вони дорослі що їхні світ відрізняється від дорослих для того щоб показати що дорослі люди вони вже якби віджили своє і їм нецікаво слідувати там нормам які встановлені дорослими людьмиЯ навіть не знаю якщо у дитини починає контролювати дані молодіжні субкультури то мабуть ні до чого хорошого це може і не призвести однак знову ж таки зараз молодіжні субкультури наскільки популярна і конфліктів не так багато як це було раніше.
- Ну найбільш популярні хіпстери, вегани, геймери.

- А раніше бути готи панки емо скінхеди, і ті що на скейтах катаються, і воркаутом займаються.

Транскрипт інтерв'ю №8

Вік (40-55)

- Професія інженер вживу разом з дітьми та своїми батьками. Ай також з дружиною. А
- Молодіжні субкультури це мабуть Те що пояснює їх угруповання молоді їх якісь об'єднання стосовно інтересів Вони мають там свої різні погляди і завжди всі погляди хочуть зробити так щоб це група відрізнялася, щоб показати індивідуальні, щоб вийти в конфлікт між дорослими дітьми між молоддю, Вони завжди хочуть показати себе кращими, часто це буває у будь-якому переломного періоді тіпа там коли підлітковий період. Більше всього про них я знаю те – як вони виглядають і як вдягаються, а що за цим стоїть – я не знаю і мені, мабуть, не цікаво це дізнаватись.
- Це проявляється через одяг наприклад завжди чорний одяг. Якщо це репери то вони носять великі футболки там якісь цепи на шиї , якщо футбольні хулігани то напевно вони одягаються в там футбольний одяг команди за яку вони виступають звісно. Ну вообщє в них ще може бути така поведінка якась жорстока агресивна але це в принципі нормальний процес для молоді Я так думаю бо я раніше спілкувався із друзями які були тоже такі представники і вони були Абсолютно нормальними, просто таким чином вони проявляли себе.
- От я раніше був панком, зараз дивно про це згадувати, але це були веселі часи, багато чого відбулось, що сформувало моє ставлення до життя. Зараз точно вже ні, тому що зараз в принципі інші пріоритети, зараз в принципі думаєш про те щоб діти твої не були т, бо ти ще живеш дітьми більше,а не своїм життям. Але раніше любив ходити на рок концерти, було таке. Я то не дуже відрізнявся своїм виглядом, але ходив на концерти да. Ну і вдома слухав, обмінювався різними дисками із друзями.

- Та я нормально ставлюсь до цих молодіжних субкультур бо я в принципі стараюсь бути нормальним батьком і я розумію що такі прояви для молоді ну це нормально завжди було. Звісно якщо ми говоримо про агресію, то ні, але якщо це просто якийсь там не знаю клуби інтересів то чого і ні. Ми також раніше чим займалися то подібне то в принципі нічого поганого в цьому немає.
- Та я негативна ні до кого не ставлюсь, якщо це адекватні культури, якщо вони не проявляють якісь агресивні і там характеристики Ну якщо звісно це там футбольні хулігани то часто вони перегинають, і скоріше показують себе так як не треба вести, але ну і часто можна так новинах прочитати про те що наприклад там погане ставлення суспільства. Позитивно мабуть я також не ставлюсь, ну і є і є, ніби діти мої минули це все і все пройшло нормально, але взагалі зараз ніби такого уже особо і нема, але якщо і є то оодинок. Загалом я нормально відношусь, я знаю що це таке, це нормальний етап у житті. Далі стануть звичайними людьми, по собі знаю.
- Тобто в цілому нейтрально, але деяких не люблю, в мене були конфлікти з такими людьми, враження від них негативне.
- Взаємодії особо нема, ну можуть по вулиці різні епатажні особистості зустрічатись. Там діти їх лякають і все. Там ті самі хулігани.
- Конфлікт був один, коли якась така група йшла.ю не знаю хто це, були дивно одягнуті, з ярким волоссям і матюкались на всю вулицю, я їм сказав, щрб такого не робили, зрбив нормальне зауваження, бо там і дорослі і малі діти були, вони звісно почали огризатись, але потім пішли. Ну це неповага тотальна. Зробив їм зауваження, так почув стільки всього в свою адресу, що ще в житті ніколи не чув. Курили вони також, смалили там усі. І куди їх батьки оце дивляться. Але іншого такого не було, ну або хіба що ці

молодіжні футбольні ультрас там всякий, то по новинах звісно або у фейсбуку показують погане про них, бо творять всяку єрунду.

- Та я не знаю особо їх цінностей, і не завжди розумію, чого вони вступають у ці молодіжні субкультури, ну ти пу проявить же можна по іншому сбе, там роботою хорошою чи якимись навиками. так завжди і навчав своїх дітей.
- Ну раніше були хіпі, байкери, готи, хіпстери.
- Зараз там геймери, футбольні хулігани. там танцівники всякі мабуть, хіпі, готи, репери.

Транскрипт інтерв'ю №9

Вік (60+)

- Я пенсіонерка, займаюсь домашнім хазяйством .
- У мене єсть внучка і син. Ну і невестка, живём все вместе.
- Ой, вот это тема конечно. Ну я могу быть не точной, поскольку так давно с этим понятием то столкнулась, хотя наверное никогда и не столкнулась особо. Ну это касается молодежи. Даже у нас в молодёжи была такое вот. Ну вообще это наверное когда молодые люди объединятся по каких то причинам. Это может быть любимая музыка, там какието интересы. Ну вообще как то так. Но часто эти субкультуры бывают довольно страшными и опасными. Раньше так было, сейчас вроде как не очень. Я во всяком случае не особо знаю это.
- Нет, я не была представителем этой культуры. Не совсем понимаю зачем это делать. Мне особо не нравится.
- Ну я как бы не понимаю почему они вступают в те субкультуры, можно же как то и по другому время проводить.
- Ну негативными в мое время были скинхеды, оооо, которые могли просто напасть. Ну это страшно прям. Вообще все эти группировки которые ведут себя плохо, шокируют своим внешним видом. Постоянно еще в газетах писали про это. А то даже и могли по телевизору показывать.
- Сейчас точно нету представителей. Слава Богу моя внучка прошла это. Я как то и не задумывалась об этом. Она просто раньше и так болела, то если бы ещё и вляпалась во что-то такое то от бы было нам всем весело.
- Опыта нет, разве что вот читать могла об этом. Ну и сын раскрывал как сходили они с внучкой на футбол и там были это хулиганье.

- Ну не то чтобы уже прям так рационально негативно, сейчас роде такого нет как раньше могло быть. Но сейчас и так куча бед. А то что иногда молодые люди тянется и им ничего делать то ето да. На роботу б их с 14 как меня, то и не объединялись вот ето. Но есть и нормальные наверно объединение, я там читала про танцоров каких то.
- Та особо конфликтов не было, разве что у моего сина на футболе. Ну я как то стороной обходила всегда, и меня не трогали они. Поэтому все хорошо.
- Я не была и не буду представителем никакой субкультуры, не сообо знаю про их ценности. Возможно там и ценностей нет. Просто какие то хобби. Не понимаю, как можно туда вступать. А ну да и ладно.
- Ну если это плохая субкультура то да, пускай правительство охраняет. Но я думаю, сейчас есть неотложные дела которыми нужно занимаются правительству. Так от пускай и занимается. А то субкультур то по-моему уже и не особо есть.
- Ну раньше были хиппи знаю да.
- А вот сейчас не особо знаю что есть, вот эти футбольные хулиганы, а так то те которые в компьютерах сидят да в телефонах.

Транскрипт інтерв'ю №10

Вік (60+)

- Я работаю в больнике в отделе ресепшена. Живу с дочерью, внуком и внучкой.
- Я могу не до кінця понимать что такое молодежная субкультура, но я думаю, шо это то что объединяет людей. Но тоесть это группа наверное как-то, как сектанты или какие то другие группы молодёжи, которые вместе что-то делают, кого-то представляют. Ну раньше в моей молодости такого не было. Уже когда была дочь, то вроде как были молодёжные субкультуры. Но я лично не знаю была ли моя дочь представителем. Просто я очень много работала, и возможно не уделяла так много внимания как хотелось б. Но она не рассказывала об этом, значит ничего не было такого.
- Нет, Боже упаси, какие субкультуры в моем возрасте. Разве что у парк со знакомими сходить. Никаких субкультур. Вы что.
- Ну как я отношусь. Знаете лиш бы меня не трогало, не мою семью. Я нормально отношусь к молодежи. ВИрастила дочь, тепер вот два внука. Я понимаю что всем им хочется быть индивидуальным, что постоянно хочется доказывать, бунтовать, и через такие вот субкультуры это и можно сделать я думаю.
- Ну просто как я могу судить через то что нам показывают по телевизору, и ранее показывали то это может быть правда агрессивные группы. Вот раньше были хиппи, они же почти как наркоманы. Постоянно весели на хате у кого то, и это было очень популярно. Сейчас я не особо про такое слышу, так как по улицах не особо вижу тоже такую молодёжь. Но иногда все же рассказывают про жестокость между подростками, я думаю с этого можно сделать

вывод, что в субкультуре тоже есть жестокость. Ну или какие то плохие мысли, иначе не показывали по всех этих бы каналах про это. Навести примеры я наверное не смогу, но могу описать. Там ходят в чёрном, могут ещё на кладбищах собираются, Вот к этим негативно отношусь. А позитивно – та не к кошму. Скорее нейтрально.

- Та нет уж, среды моих равесников уже точно нету. Раньше были каккието знакомые, но сей час нет. Кто же в таком возрасте заниматься таким то будет? (смех) Ну а дети мои не такие, они то собираются вместе, внук постоянно гуляет с кето, но не по одежде, не по поведению не могу сказать, что он представитель.
- Та опыта особо нету и конфликтов не было. Ну вот могло бы быть если би ко мне полезли бы. Ну а так наверно плохо отношусь к тем, про кого плохо в газетах и по телевизору отзываются.
- Я не знаю почему молодые люди вступают точно туда. Точных знаний у меня нету, может потому что много свободного времени, может потому что нравится, не знаю наврнека. Но хочу сказать что во все времена было что-то подобное, и нечемо, все переросли и стали нормальными. Это ака вітрянка в деставе, кто-то переболеет а кого-то пронесёт.
- Ну сей час то я не разбираюсь, вот плохие футбольные болельщики, которые проявляют агрессию, я читала.
- А вот раньше были хиппи там, на байках которые ездили. Ну вот наверне всё.

Транскрипт інтерв'ю №11

Вік (60+)

- Я працюючий пенсіонер. Працюю учителем в школі, так же як і моя дочка.
- Живу разом із дітьми в будинку.
- Та я не дуже розбираюсь в цих молодьожних речах. Но це щось пов'язане із коли групи молодежи зустрічаються напевно, я так думаю. Там собираються вместе, так как у них какие-то общин дела.
- *Нет, сейчас так тим более. Ну а раньше когда был период распада СРСР, мы слушали западную музыку, старались незвично вдаятись – важко сказати, до якої субкультури ми належали, тоді такого поняття не було – мабуть хіппі якісь були. Но це так, по шарошку я думаю.*
- Я ніколи не вирізнявся від інших, хіба що розумом, (сміх). Але у школі у нас є такі всякі. Але що з ними зробиш, то ж діти? Що з ним візьмеш? Якщо це адекватна культура, уроки не зриває то хай буде, що уже.
- Та яке у мене ставлення, двоєке якесь. Є ті, що там якось дубоширили, проявляли агресію, пам'ятаю там ще гопники всякі були, зараз може теж є. Раніше були ті, що їздили на мотоциклах, багато таких було. От до них негативно можу ставитись. І до цих всяких можна ще додати вбулівольників агресивних футболу, так я люблю футболу, але ці ідіоти іноді можуть просто зривать матчі. Негативно ставлюсь, так не можна себе вести, це якесь нехтування мораллю в суспільстві... але не всі такі, звичайно. Та а позитивно ні до кого, хай би краще час свій чомусь корисному присвятили, я в цілому до них нейтрально ставлюсь.
- Та ні, зараз уже точно серед знайомих нема, то ж не солідно, але раніше деякі мої друзі і могли бути. По молодості ми теж страдали

цим всім, але це було у перемішку з роботою. А зараз он є представники у школі наприклад, декілька ходить із різнокольоровим волоссям, а дех то просто у чорному такому довгому вбранні. І подивиться на них теж страшнуvато. У мене в класі таких немає, але от загалом у школі є. Знаю, що навчаються вони погано, пропускають часто, так говорили мої колеги. А взагалі за всю моє кар'єру викладача багато різних варіантів таких було, але все якось минало, та і я не належу до істеричних вчителів, якось намагаюсь підхід до кожного знайти. Думаю і до них зміг би.

- Та досвіду особо немає, але є декілька таких представників у школі, но у мене в класі немає. Але якби прийшли зі мною поговорить, то поговорив би якось , можливо б допоміг чимось. А то я знаю інколи це все і наркотиками може закінчитись, або чимось схожим. Але є і нормальні такі групи, за вподобаннями музики наприклад. І виглядають вони, в звичайному одязі, то хай буде, чого ні.
- Та конфліктів, особо не було. Тільки оце тільки коли читаю в новинах про цих футбольних вболівальників погані речі, то аж соромно стає за них, і за їх батьків. Це ж і школа так виховала теж.
- Ну я не розбираюсь в цих сучасних субкультурах,но там, ті що за комп'ютерами сидять є. Бо зараз же ера новітніх технологій, тому і багато тих, хто я думаю зловживає цими технологіями, а не просто з користю користується ними.Ну атм по музиці різні субкультури.
- Ну а раніше були хіпі, скінхеди, там різні репери, ааа, вони і зараз є, байкери були.

Транскрипт інтерв'ю №12

Вік (60+)

- Я пенсіонерка. Проживаю разом із своїми дітьми після смерті чоловіка. Допмагаю у вихованні.
- Так як я майже все життя присвятила своїм дітям та внукам, то я думаю, що я багато можу сказати, про ці всякі молодіжні вибрики. Це коли молодь не знаю, що їй робить, коли у неї багато фантазії, сподобного времени и вона може собиратись разом, там щось разом робить. Іногда така деятельность може бути і в негативному характері, вона можуть і одягатись на всякий такий дивний манер на перший погляд. Часто їх я бачила і описували по всяких газетах, показували по телеканалах, як таких ,що часто боряться за свої права, бо вони думають, що їх ніхто не слухає і таким чином хочуть добитись чогось. Ось це напевно молодіжна субкультура, я так думаю. Збираються у групи, тоді їх якось можна відрізнити від інших
- Ні, я не можу віднести себе до молодіжної субкультури, зараз у моєму віці так точно, тому що це стосується молоді як мінімум. Ну і я навіть уявити не можу, щоб у моєму віці таким займались люди, так якось треба про дітей дивиться і дивиться, чи вони не є представниками (сміх).
- Я зростала у період союзу, тоді була одна субкультура – піонери, комсомольці (сміється).
- Ну це було завжди, і думаю, завжди буде. Треба тільки присікати коли починають негативні якісь покази цього, треба батькам і школі контролювати коли починається щось неладне, бо коли показують уже про те, що відбулось там по телевізору чи в новинах, то то уже пізно.

Ну а так, то молодь завжди хотіла виділитись, чи то за допомогою своєї поведінки, чи то через музику, чи просто одягом, так буде завжди, і ми ж не заперем їх вдома сидіти? Толку то від цього мало.

- Ну негавтино до таких всяких жорстоких, які проявляють жорстокість до інших людей, яких погано показують по новинах, до таких жорстоко. А от якщо це просто збирання молодежи, то до них нейтрально мабуть. Але б переживала, якби це були мої діти, звісно переживала б дуже. Бо хто його зна, на вигляд може і нормальна субкультура, але то всередині може і алоголь бути, сигарети, не кажу уже про прости господи і наркотики. Ає зараз ніби такого немає, дуже. Зараз молодь і без цього може таке творити.
- Та зі знайомих немає, я ж не дуже спілкуюсь із молодими людьми, окрім своїх онуків чи дітей, вони ніби ні. Якби і були, то потрібно б було яось пробувати контролювати, але з віддалеку, щоб не налякати, бо це може тільки навредить. А то є такі, які завжди п'яні та неадекватні. Но якщо це нормальне угруповання то чого їх трощать, хай там собі збираються, МИ ж то коли молоді були теж любили погулять там разом, правда інші ігри у нас були, там чи під гітару поспівать, чи у карти погулять, зараз час не такий уже. Нема такого.
- Та конфліктів яось не було, вони мене не особо трогають і трогали, а я їх. Хібо шо по телевізору можуть їх з поганого боку показать, то тоді да, можна сказать, що вони погані. Але я х нимим не пересікалась. І добре. Як то кажуть моя хата зкраю. Але ні, один раз сиділи під вікнами кричали так, я їм одне зауваження зробила, інше, а вони сидять кричать, всі в чорному. Такі. Не хотіли заспокоюватись, довелось викликати поліцію.
- Ну та на перший погляд і насамперед не уряд цим повинен займатись, а батьки. Я завжди говорила своїм дітям, що вони

повинні бути відповідальними за своїх дітей і рожати їх повинні батьки тільки тоді, коли будуть розуміти повністю свої відповідальність. А уряд має підключатись тоді коли уже батьки не в змозі, коли ця молодь уже не урівновешена, і без там поліції, якихось покарань змінити її не можна уже. Але я сподіваюсь, що зараз такого уже не дуже і є.

- Ну а зараз я не дуже розбираюсь, може щось таке і є, ходять же різні різнокольорові, з тими зачісками, ірокезами, там всяка та молодежь. А ось є це вегетаріанці, вони зараз дуже активні, аж занадто. Ну не якщо ви не їсте те м'ясо, то навіщо так кричать за це? Не розумію.
- Раніше були всякі субкультури, от знаю хіпі, збирались на квартирі там час, там і наркотики були і що хочеш, емо там різні, от ті що на байках їздили, або там різні чорні як смерть ходили.